

Załącznik nr 1 do Uchwały nr 34/2010 Zarządu Banku z dnia 04 maja 2010r.

I zmiana Uchwałą Nr 39/2011 z dnia 16.03.2011 r.

II zmiana Uchwałą Nr 42/2011 z dnia 28.03.2011 r.

III zmiana Uchwałą Nr 53/2012 z dnia 16.07.2012 r.

IV zmiana Uchwałą Nr 52/2013 z dnia 24.04.2013 r.

V zmiana Uchwałą Nr 101/2013 z dnia 26.07.2013 r.

VI zmiana Uchwałą Nr 10/2014 z dnia 23.01.2014 r.

VII zmiana Uchwałą Nr 58/2014 z dnia 29.07.2014 r.

VIII zmiana Uchwałą Nr 120/2014 z dnia 16.12.2014 r.

IX zmiana Uchwałą Nr 23/2015 z dnia 23.02.2015 r. – tekst jednolity

X zmiana Uchwałą nr 152/2015 z dnia 18.12.2015 r. – tekst jednolity

XI zmiana Uchwałą nr 109/2016 z dnia 30.12.2016 r.

XII zmiana Uchwałą nr 19/2017 z dnia 31.03.2017r.

XIII zmiana Uchwałą nr 27/2017 z dnia 13.04.2017r.

PROCEDURA
WEWNĘTRZNY PROCES OCENY
ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ
Banku Spółdzielczego
w Wąsewie

Zatwierdzona Uchwałą Rady Nadzorczej BS w Wąsewie Nr 22/2010
z dnia 29 lipca 2010 r.

Wąsewo 2017 rok

SPIS TREŚCI

Rozdział 1 - Wyjaśnienia skrótów i określeń stosowanych w Procedurze

Rozdział 2 - Wykaz zewnętrznych regulacji prawnych

Rozdział 3 - Definicje przyjęte w niniejszej Procedurze

Rozdział 4 - Zadania organów Banku w procesie zarządzania ryzykami

Rozdział 5 - Zadania poszczególnych komitetów / jednostek / osób w procesie zarządzania ryzykami

Rozdział 6 - Strategie i procedury zarządzania ryzykiem

Rozdział 7 - Strategia kształtowania funduszy własnych Banku

Rozdział 8 - Zasady monitorowania ryzyk w Banku

Rozdział 9 - Zasady ogólne związane z procesem oceny adekwatności kapitału wewnętrznego

Rozdział 10 - System informacji zarządczej

Rozdział 11 - System kontroli i audytu wewnętrznego

Rozdział 12 - Zasady weryfikacji wymogu kapitałowego na ryzyka Filaru I

Rozdział 13 - Ryzyko koncentracji zaangażowań

- A. Ryzyko koncentracji dużych zaangażowań
- B. Ryzyko koncentracji w sektor gospodarki
- C. Ryzyko koncentracji przyjętych form zabezpieczenia
- D. Ryzyko koncentracji zaangażowań w jednorodny instrument finansowy.
- E.. Łączny dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko koncentracji zaangażowań

Rozdział 14 - Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

- A. Ryzyko przeszacowania
- B. Ryzyko bazowe
- C. Ryzyko opcji klienta
- D. Ryzyko krzywej dochodowości
- E. Łączny wymóg kapitałowy na ryzyko stopy procentowej

Rozdział 15 - Ryzyko płynności

Rozdział 16 - Ryzyko wyniku finansowego

Rozdział 17 - Ryzyko kapitałowe

- A. Ryzyko koncentracji funduszu udziałowego
- B. Ryzyko koncentracji „dużych”pakietów” udziałów
- C. Końcowy dodatkowy wymóg na ryzyko kapitałowe

Rozdział 18 - Ryzyko cyklu gospodarczego

Rozdział 19 - Ryzyko strategiczne

Rozdział 20 - Ryzyko utraty reputacji

Rozdział 21 - Ryzyko transferowe
Rozdział 22 - Ryzyko rezydualne
Rozdział 23 - Ryzyko modeli
Rozdział 24 - Limity wymogów kapitałowych
Rozdział 25 - Postanowienia końcowe

Rozdział 1 - Wyjaśnienia skrótów i określeń stosowanych w Procedurze

§ 1

1. Ilekroć w dalszej treści niniejszej Procedury, użyte są poniższe skróty oznaczają one:
 - 1) **Bank** – Bank Spółdzielczy w Wąsewie,
 - 2) **Bank Zrzeszający** – Bank Polskiej Spółdzielczości S.A.
 - 3) **NBP** – Narodowy Bank Polski.,
 - 4) **UKNF** – Urząd Komisji Nadzoru Finansowego,
 - 5) **KNF** - Komisja Nadzoru Finansowego , której zgodnie z obowiązującymi przepisami, powierzono zadania związane z procesem nadzoru nad bankami,
 - 6) **Stanowisko do spraw ryzyka** - komórka organizacyjna Banku, której monitorowaniem ryzyk w Banku, w tym przypisano zadania związane z w szczególności ocenę adekwatności kapitałowej Banku,
 - 7) **Procedura** - niniejsza „Procedura oceny adekwatności kapitału wewnętrznego w Banku Spółdzielczym w Wąsewie”,
 - 8) **Rada Nadzorcza** - Rada Nadzorcza Banku,
 - 9) **Zarząd** - Zarząd Banku,
 - 10) **ICAAP** – Proces Oceny Adekwatności Kapitału Wewnętrznego (ang. Internal Capital Adequacy Assessment Process),
2. Ilekroć w dalszej treści niniejszej Procedury użyte są poniższe określenia, oznaczają one:
 - 1) **baza depozytowa** – środki obce uwzględniające zobowiązania terminowe i bieżące wobec osób fizycznych oraz innych podmiotów nie będących uczestnikami obrotu na hurtowym rynku finansowym,
 - 2) **ekspozycja kredytowa** - oznacza bilansowe należności (z uwzględnieniem rezerw celowych i korekt wartości) z tytułu kredytów oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych,
 - 3) **Rozporządzenie UE** – Rozporządzenie 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 26.06.2013r. dotyczące zasad wyznaczania minimalnych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka występującego w Banku,
 - 4) **Dyrektywa UE** – Dyrektywa 2013/36 Unii Europejskiej z dnia 26.06.2013r. dotycząca zasad wyznaczania dodatkowych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka występującego w Banku,
 - 5) **Fundusze własne Banku** – fundusze banku ustalone zgodnie z zapisami Rozporządzenia UE,
 - 6) **kapitał wewnętrzny (dodatkowy kapitał wewnętrzny)** – ustalony przez Bank kapitał mający na celu pokrycie wszystkich dodatkowych zidentyfikowanych w trakcie procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego istotnych rodzajów ryzyka występujących w jego działalności oraz czynników otoczenia gospodarczego,

- 7) **obligo kredytowe** – wielkość ekspozycji kredytowych brutto sektora finansowego z wyłączeniem banków, sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych razem,
- 8) **waga ryzyka** – waga ryzyka, jak została przypisana danej pozycji aktywów zgodnie z Rozporządzeniem UE,
- 9) **wartość bilansowa** – wartość, według jakiej dany składnik aktywów i pasywów jest ujmowany w bilansie z uwzględnieniem zwiększeń i zmniejszeń jego wartości, w szczególności po odliczeniu umorzenia, odpisów z tytułu rezerw celowych oraz łącznej kwoty odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości lub nieściągalności, (wartość uwzględniająca korekty z tytułu Efektywnej Stopy Procentowej oraz utworzonych rezerw celowych - odpisu z tytułu utraty wartości),
- 10) **łącznie zaangażowanie Banku** - suma ekspozycji kredytowych brutto Banku, udzielonych przez Bank zobowiązań pozabilansowych oraz posiadanych przez Bank bezpośrednio lub pośrednio akcji lub udziałów w innym podmiocie, wniesionych dopłat w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością lub też wkładów albo sum komandytowych - w zależności od tego, która z tych kwot jest większa - w spółce komandytowej lub komandytowo – akcyjnej (zaangażowanie), obciążonych ryzykiem jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie.

Rozdział 2 - Wykaz zewnętrznych regulacji prawnych

§ 2

Najważniejsze zewnętrzne regulacje prawne, które zostały wykorzystane przy opracowaniu niniejszej Procedury:

- 1) Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1988, 1948, 1997, 2260, z 2017 r. poz. 85), zwana dalej „ustawą - Prawo bankowe”,
- 2) Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (tekst jednolity Dz. U. z 19.10.2016 roku poz. 1826), zwana dalej „ustawą o funkcjonowaniu banków spółdzielczych”,
- 3) Ustawa o rachunkowości (Dz. U. z 19.07.2016 roku, poz. 1047), zwana dalej „ustawą o rachunkowości”,
- 4) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jednolity Dz. U. z 2016 roku poz. 1636, 1948), zwana dalej „ustawą o obrocie instrumentami finansowymi”,
- 5) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 01 października 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków (Dz. U. Nr 191 poz. 1279), zwane dalej „rozporządzeniem MF w sprawie zasad rachunkowości banków”.
- 6) Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 roku w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (Dz. U. Nr 235 poz. 1589, ze zmianami),

- 7) Rozporządzenie UE – Rozporządzenie 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 26.06.2013r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, z późn. zmianami.
- 8) Dyrektywa UE – Dyrektywa 2013/36 Unii Europejskiej z dnia 26.06.2013r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi
- 9) Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 06 marca 2017r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach (Dz. U. z dn. 24.03.2017r. poz. 637).

Rozdział 3 - Definicje przyjęte w niniejszej Procedurze

§ 3

Dla potrzeb niniejszej Procedury przyjmuje się poniższe definicje, które oznaczają:

1. **Ryzyko istotne** – to ryzyko kredytowe, ryzyko operacyjne w tym ryzyko braku zgodności, koncentracji płynności, stopy procentowej, kapitałowe oraz biznesowe (wyniku finansowego) będące pochodnym pozostałych ryzyk.
2. **Ryzyko kredytowe** - jest to ryzyko niewywiązania się kontrahenta Banku z obowiązku zwrotu udzielonych kontrahentowi przez Bank należności; ryzyko to wpływa w sposób najbardziej istotny na działalność Banku, ponieważ niespłacenie udzielonych należności wiąże się z poniesieniem przez Bank ewentualnych dużych strat;
3. **Ryzyko operacyjne**– jest to ryzyko poniesienia strat powstałych w wyniku niewłaściwych lub wadliwie przebiegających procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów, strat wynikających z przyczyn zewnętrznych
4. **Ryzyko koncentracji zaangażowań** – jest to ryzyko niewykonania zobowiązania / zobowiązań przez pojedyncze (także powiązane kapitałowo lub organizacyjnie) podmioty oraz przez grupy podmiotów, w przypadku, których prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania jest zależne od wspólnych czynników; ryzyko to związane jest ze zbyt dużym zaangażowaniem Banku wobec:
 - pojedynczych klientów lub grup klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
 - tego samego sektora gospodarczego,
 - tego samego instrumentu finansowego,
 - tego samego rodzaju zabezpieczenia kredytowego lub dostawcy zabezpieczenia kredytowego;
5. **Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej** – jest to ryzyko wynikające z narażenia aktualnego i przyszłego wyniku finansowego Banku (głównie wyniku odsetkowego) oraz posiadanych kapitałów (funduszy) na niekorzystny wpływ

zmian niezależnych od Banku rynkowych stóp procentowych; ryzyko to związane jest z:

- ryzykiem przeszacowania,
- ryzykiem bazowym,
- ryzykiem opcji klienta,
- ryzykiem krzywej dochodowości;

6. **Ryzyko płynności** – jest to ryzyko możliwości i utraty zdolności do terminowego wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań bilansowych i pozabilansowych w terminie ich wymagalności bez ponoszenia nieakceptowalnych strat; ryzyko płynności jest jednym z najważniejszych ryzyk w działalności Banku;
7. **Ryzyko kapitałowe - niewypłacalności** – jest to ryzyko niewłaściwej struktury posiadanych funduszy własnych w relacji dla skali i rodzaju działalności Banku lub ryzyko ewentualnych problemów Banku w pozyskaniu dodatkowego kapitału (funduszy), w szczególności, gdy proces ten musi być przeprowadzony szybko lub w okresie niesprzyjających warunków rynkowych;
8. **Ryzyko wyniku finansowego** – jest to ryzyko wynikające z niewłaściwej dywersyfikacji źródeł osiąganego wyniku finansowego (zysku) lub niezdolności Banku do utrzymania wystarczającego i stabilnego poziomu rentowności na poziomie wynikającym np. z zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą planów finansowych; jeżeli Bank nie jest w stanie generować zysku na odpowiednim poziomie, skutkować to może ograniczeniem w skali jego działalności, ze względu na spadek możliwości efektywnego wzrostu funduszy własnych zabezpieczających podejmowane ryzyka;
9. **Ryzyko cyklu gospodarczego** – jest to ryzyko wynikające z nieuwzględnienia przez wewnętrzne modele oceny ryzyka kredytowego wpływu cyklu gospodarczego, co wyznacza potrzebę wykonywania prognostycznych testów warunków skrajnych, identyfikujących możliwe zdarzenia lub zmiany w warunkach rynkowych, które mogą niekorzystnie wpłynąć na Bank,
10. **Ryzyko modeli** – jest to ryzyko wynikające z niedoskonałości stosowanych modeli/metodologii z zakresu oceny ryzyka kredytowego, operacyjnego, rynkowego jak i innych ryzyk bankowych, czy też z niewłaściwego ich stosowania,
11. **Ryzyko rezydualne** – jest to ryzyko związane ze stosowaniem przez Bank technik redukcji ryzyka kredytowego (form zabezpieczeń), które mogą być mniej efektywne niż oczekiwano w momencie ich przyjmowania,
12. **Ryzyko strategiczne** – jest to obecne lub przewidywane ryzyko niekorzystnego oddziaływania na źródła przychodów Banku oraz w konsekwencji na wielkość posiadanych kapitałów (funduszy), wynikające ze zmian w otoczeniu biznesowym oraz z niekorzystnych decyzji biznesowych, wadliwej ich realizacji lub braku reakcji na zmiany w tym otoczeniu,
13. **Ryzyko transferowe** – jest to ryzyko niemożności wypełnienia przez dłużników Banku zobowiązań wobec Banku z powodu działań rządowych (w szczególności rządów krajów trzecich) w praktyce dotyczy to ograniczeń w możliwości dokonywania pieniężnych transferów zagranicznych,

14. **Ryzyko utraty reputacji** – jest to obecne lub przewidywane ryzyko dla przychodów i kapitału, wynikające z negatywnego odbioru wizerunku Banku przez klientów, kontrahentów, akcjonariuszy/ udziałowców lub regulatorów,
15. **Ryzyko warunków skrajnych** – jest to ryzyko wynikające z nieoczekiwanych zdarzeń związanych m.in. ze skrajnymi zakłóceniami parametrów cenowych, poziomu płynności rynków, zmienności parametrów cenowych, przed którymi Bank winien się zabezpieczyć poprzez analizę warunków zewnętrznych i możliwych scenariuszy, poprzez stosowane techniki i testy skrajnych warunków
16. Fundusze własne (uznany kapitał) Banku dzielimy na następujące poziomy:
- a) Kapitał założycielski,
 - b) Kapitał podstawowy Tier I,
 - c) Kapitał dodatkowy Tier I
 - d) Kapitał Tier II.
17. Kapitał Tier I Banku to suma kapitału podstawowego Tier I i kapitału dodatkowego Tier I.
18. Kapitał podstawowy Tier I składa się z następujących pozycji z zastosowaniem wyłączeń, korekt i opcji alternatywnych o których mowa w Rozporządzeniu UE:
- a) Funduszu udziałowego z zastrzeżeniem lit e);
 - b) azio emisyjne związane z instrumentami określonymi w pkt a);
 - c) Funduszu zasobowego;
 - d) zyski zatrzymane;
 - e) skumulowane inne całkowite dochody (w tym fundusz z aktualizacji wyceny wyceny)
 - f) kapitał rezerwowy;
 - g) fundusz ogólnego ryzyka bankowego;
 - h) niezrealizowane zyski i straty z tytułu posiadanych aktywów lub zobowiązań wycenianych do wartości godziwej;
 - i) odliczenia do pozycji kapitału podstawowego Tier I, w tym:
 - 1) straty za bieżący rok obrotowy,
 - 2) wartości niematerialne i prawne,
 - 3) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności,
 - 4) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych, jeżeli ich wartość przekracza określone limity,
 - 5) posiadane własne instrumenty kapitałowe,
 - 6) udziały kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli podmioty te mają z Bankiem krzyżowe powiązania kapitałowe,
 - 7) udziały kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji w te podmioty,

- 8) udziały kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji w te podmioty i wartość tych udziałów przekracza określone limity,
- 9) kwotę ekspozycji znacznych pakietów akcji poza sektorem finansowym oraz pozycji sekurytyzacyjnych, jeżeli ich wartość przekracza ustalone limity (alternatywnie wobec kwoty tych ekspozycji może zostać zastosowana waga ryzyka 1 250 %).
- 10) Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I

19. Na Kapitał dodatkowy Tier I składają się z Instrumenty kapitałowe, których Bank nie posiada.

20. Na kapitał Tier II składają się następujące elementy:

- a. instrumenty kapitałowe nie spełniające warunków określonych dla instrumentów kapitału Tier I oraz pożyczki podporządkowane;
- b. azio emisyjne związane z instrumentami określonymi w pkt 1;
- c. korekty z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego przed skutkami podatkowymi w wysokości do maksymalnie 1,25 % kwot ekspozycji ważonych ryzykiem;
- d. odliczenia do pozycji kapitału Tier II, w tym:
 - 1) udziały kapitałowe w kapitale Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli podmioty te mają z Bankiem krzyżowe powiązania kapitałowe,
 - 2) udziały kapitałowe w kapitale Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji w te podmioty,
 - 3) udziały kapitałowe w kapitale Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji w te podmioty i wartość tych udziałów przekracza określone limity.

21. Kapitał założycielski stanowią Fundusze podstawowe pomniejszone o fundusz ogólnego ryzyka oraz docelowo o fundusz udziałowy.

22. Współczynnik wypłacalności – stanowi miarę dostosowania wielkości funduszy własnych Banku do skali i poziomu ryzyka prowadzonej działalności, wyliczony na podstawie Rozporządzenia UE.

23. Współczynnik kapitału podstawowego Tier I liczony jest według wzoru:

$$\frac{\text{Kapitał podstawowy Tier I (CET1)}}{\text{AwR} + (\text{Ro} + \text{Rr} + \text{Wde} + \text{Wza}) * 12,5} * 100\%$$

24. Współczynnik kapitału Tier I liczony jest według wzoru:

$$\frac{\text{Kapitał Tier I}}{\text{AwR} + (\text{Ro} + \text{Rr} + \text{Wde} + \text{Wza}) * 12,5} * 100\%$$

25. Łączny współczynnik kapitałowy liczony jest według wzoru:

$$\frac{\text{Fundusze własne (uznane łączne kapitały)}}{\text{AwR} + (\text{Ro} + \text{Rr} + \text{Wde} + \text{Wza}) * 12,5} * 100\%$$

Gdzie:

1. AwR – aktywa ważone ryzykiem,
2. Ro – wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego,
3. Rr - wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rynkowego, w Banku, ze względu na charakter działalności rozumianego jako ryzyko walutowe.
4. Wde – wymóg z tytułu przekroczenia limitów dużych ekspozycji w portfelu handlowym,
5. Wza - wymóg z tytułu przekroczenia limitów znacznych pakietów akcji w podmiotach poza sektorem finansowym.
26. Wewnętrzny współczynnik wypłacalności:

$$\frac{\text{Fundusze własne (uznane łączne kapitały)}}{\text{Minimalny oraz wewnętrzny wymóg kapitałowy} * 12,5} * 100\%$$

Rozdział 4 - Zadania organów Banku w procesie zarządzania ryzykami

§ 4

1. Rada Nadzorcza Banku:
 - 1) zatwierdza strategię działania Banku oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem obejmujące m.in. specyfikę i profil działalności, wielkości możliwych do zaakceptowania poziomów narażenia Banku na poszczególne ryzyka,
 - 2) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku,
 - 3) zapewnia, iż członkowie Zarządu posiadają odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji,
 - 4) zapewnia, że działania Zarządu w zakresie kontroli nad działalnością Banku są skuteczne i zgodne z polityką Rady.
2. Zarząd Banku przekazuje Radzie Nadzorczej Banku okresowe informacje, przedstawiające w sposób rzetelny, czytelny i syntetyczny, rodzaje i wielkość ryzyka występującego w działalności Banku.
3. **Rada Nadzorcza otrzymuje raporty** dotyczące oceny narażenia Banku na poszczególne ryzyka, w terminach wynikających z obowiązujących w Banku procedur szczegółowych dotyczących zarządzania poszczególnymi ryzykami.

§ 5

1. Zarząd Banku odpowiada za zorganizowanie skutecznego procesu oceny adekwatności i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad jego efektywnością,

wprowadzając w razie zmiany poziomu ryzyka w działalności Banku lub czynników otoczenia gospodarczego, niezbędne korekty i udoskonalenia.

2. Zarząd podejmując decyzje w ramach zarządzania Bankiem biorąc pod uwagę rezultaty badań prowadzonych przez komórkę audytu wewnętrznego oraz biegłych rewidentów.
3. Zarząd Banku odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów.
4. Systemy i procesy, o których mowa w ust. 3, są odpowiednie do wielkości oraz stopnia złożoności działalności Banku.
5. Zarząd Banku odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych strategii oraz procedur w zakresie systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej oraz szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego.
6. Wewnętrzne procedury Banku, o których mowa w ust. 5, określają w szczególności:
 - 1) podział obowiązków i odpowiedzialności pracowników / komórek Banku, stosownie do struktury organizacyjnej Banku,
 - 2) zasady współpracy jednostek organizacyjnych Banku,
 - 3) działania podejmowane w sytuacji odejścia pracowników sprawujących funkcje istotne dla Banku.
7. **Zarząd Banku wprowadza:**
 - 1) **strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka,**
 - 2) **podział zadań realizowanych w Banku, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej skutkującej podejmowaniem ryzyka przez Bank.**

§ 6

1. Zarząd Banku odpowiada za:
 - 1) przejrzystość działań Banku, w szczególności za ujawniania informacji na temat działalności Banku, pozwalających na ocenę skuteczności działania Rady Nadzorczej i Zarządu w zakresie zarządzania Bankiem, monitorowania bezpieczeństwa działalności Banku i na ocenę sytuacji finansowej Banku,
 - 2) podejmowanie działań, które zapewnią zgodność działania Banku z właściwymi przepisami prawa, z uwzględnieniem działania Banku w różnych systemach prawnych lub prowadzenia działalności w strukturach, którym brak jest przejrzystości lub w których przejrzystość jest ograniczona,
 - 3) podejmowanie działań, które mają na celu zapewnienie, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności Banku i posiada procedury w tym zakresie.
2. Zarząd Banku otrzymuje raporty narażenia Banku na poszczególne ryzyka zgodnie z przyjętymi procedurami.

Rozdział 5 - Zadania poszczególnych zespołów i osób w procesie zarządzania ryzykami

§ 7

1. W procesie zarządzania ryzykami udział biorą:
 - 1) Stanowisko do spraw ryzyka,
 - 2) Osoby zajmujące się sprawozdawczością,
 - 3) Osoby zajmujące się lokowaniem wolnych środków,
2. Do zadań Zespołu do spraw ryzyk w procesie ICAAP należy:
 - 1) opracowywanie rekomendacji w zakresie polityki zarządzania wszystkimi ryzykami występującymi w Banku,
 - 2) opracowywanie projektów procedur dotyczących wprowadzenia nowych produktów, systemów i aplikacji w Banku,
 - 3) określanie zaleceń dla osób zajmujących się inwestowaniem wolnych środków w zakresie zarządzania ryzykiem płynności w ramach ustalonych zasad, w zakresie kreowania polityki zarządzania aktywami i pasywami,
 - 4) koordynacja kształtowania polityki zarządzania ryzykiem: stóp procentowych, płynności, koncentracji,
3. Do szczególnych zadań Zespołu do spraw ryzyk zajmującego się zarządzaniem ryzykami w zakresie procesu ICAAP w Banku należy:
 - 1) opracowywanie procedur oceny procesu ICAAP w Banku w tym weryfikacja definicji ryzyk uwzględnianych w procesie ICAAP oraz określanie ich istotności,
 - 2) monitorowanie wielkości wewnętrznego kapitału i **przygotowywanie raportów dla Zarządu Banku i Rady Nadzorczej**,
 - 3) przegląd procedur i metodologii stosowanych w procesie ICAAP, monitorowanie i sporządzanie analiz narażenia Banku na poszczególne ryzyka zgodnie z przyjętymi procedurami oraz usprawnianie procesu zarządzania ryzykami istotnymi i nieistotnymi.
4. Komórki organizacyjne i poszczególne stanowiska pracy Banku biorą udział w procesie ICAAP poprzez realizację celów zawartych w przyjętych przez Zarząd Banku procedurach zarządzania poszczególnymi ryzykami oraz zgodnie z przyjętym Regulaminem organizacyjnym Banku.
5. Do zadań osób zajmujących się sprawozdawczością w zakresie procesu ICAAP należy:
 - 1) wyliczanie wymogów kapitałowych zgodnie z Rozporządzeniem UE,
 - 2) monitorowanie i sporządzanie analiz narażenia Banku na poszczególne ryzyka zgodnie z przyjętymi procedurami oraz usprawnianie procesu zarządzania ryzykami, głównie ryzykiem kapitałowym.
6. Do zadań osób zajmujących się inwestowaniem wolnych środków w zakresie procesu ICAAP należy:
 - 1) działalność operacyjna uwzględniająca przestrzeganie dopuszczalnych poziomów ryzyka płynności, stopy procentowej oraz aktualnych zaleceń Zespołu do spraw ryzyk,

- 2) monitorowanie płynności zgodnie z procedurami zarządzania ryzykiem płynności i wypełnianie obowiązków związanych z zarządzaniem ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową zgodnie z instrukcją zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Rozdział 6 - Strategie i procedury zarządzania ryzykiem

§ 8

1. Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane jest w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd Banku wewnętrzne strategie i procedury, które odnoszą się do identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli poszczególnych ryzyk.
2. Procedury podlegają regularnej weryfikacji w celu ich dostosowania do zmian profilu ryzyka Banku i otoczenia gospodarczego, w którym Bank działa.
3. Bank dokonuje regularnych przeglądów procedury szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego w celu zapewnienia, że proces ten jest kompleksowy i odpowiedni do charakteru, skali i złożoności działalności Banku
4. Zmiany procedur wewnętrznych wymagają akceptacji Zarządu Banku.

§ 9

1. W ramach realizowanych strategii i stosowanych procedur zarządzania ryzykiem Bank wprowadził w formie pisemnej, w szczególności:

1. w zakresie ryzyka kredytowego :

- Strategię zarządzania ryzykami w Banku Spółdzielczym w Wąsewie,
- Instrukcję zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku Spółdzielczym w Wąsewie,
- Instrukcję prawnych form zabezpieczeń wierzytelności Banku Spółdzielczego w Wąsewie,
- Instrukcję w sprawie monitoringu ekspozycji kredytowych i zabezpieczeń oraz klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych w Banku Spółdzielczym w Wąsewie,
- Instrukcja postępowania windykacyjnego w Banku Spółdzielczym w Wąsewie,
- Regulaminy i instrukcje określające zasady udzielania poszczególnych rodzajów kredytów i regulaminy i instrukcje dotyczące zasad udzielania i przyjmowania gwarancji i poręczeń,
- Instrukcja kredytowania osób fizycznych w ramach bankowości detalicznej w Banku Spółdzielczym w Wąsewie,
- Regulamin i Instrukcja kredytowania jednostek samorządu terytorialnego,
- Metodyka oceny ryzyka kredytowego jednostek samorządu terytorialnego,
- Instrukcja Metodyka oceny zdolności kredytowej osób fizycznych,
- Regulamin i procedura zawierania konsorcjów Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
- Instrukcja restrukturyzacji wierzytelności.”

2. w zakresie ryzyka koncentracji zaangażowań:

- Pisemne procedury zarządzania ryzykiem koncentracji określone Rozporządzeniem UE nr 575/2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych...
- Strategię zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Wąsewie

- Zasady ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań i zaangażowań kapitałowych w Banku Spółdzielczym w Wąsewie”

3. w zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej:

- Procedury zarządzania ryzykiem wynikającym z możliwych zmian stóp procentowych, w odniesieniu do pozycji zaliczanych do portfela bankowego, obejmujące w szczególności testy warunków skrajnych przy założeniu nagłej i nieoczekiwanej zmiany poziomu stóp procentowych o 2 punkty procentowe, tj. „Instrukcję zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku Spółdzielczym w Wąsewie”.

4. w zakresie ryzyka płynności:

- Procedury zarządzania płynnością finansową z uwzględnieniem bieżącego uzyskiwania środków płynnych, oraz przyszłych potrzeb, scenariuszy alternatywnych i planu awaryjnego w zakresie utrzymania płynności płatniczej, tj. „Instrukcję zarządzania płynnością finansową w Banku Spółdzielczym w Wąsewie”

5. w zakresie ryzyka operacyjnego:

- Procedury zarządzania ryzykiem operacyjnym z uwzględnieniem zdarzeń charakteryzujących się niską częstotliwością występowania i wysokimi stratami, plany zapewniające ciągłe i niezakłócone działanie, w tym plany awaryjne, służące zapewnieniu możliwości prowadzenia bieżącej działalności Banku i ograniczeniu strat w przypadku wystąpienia niekorzystnych zdarzeń wewnętrznych i zewnętrznych mogących poważnie zakłócić tę działalność, politykę w zakresie wyboru, uzupełniania oraz monitorowania potrzeb kadrowych i planowania zaplecza kadrowego, tj.:

- 1) Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku Spółdzielczym w Wąsewie,
- 2) Instrukcję zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- 3) Polityka bezpieczeństwa informacji w Banku spółdzielczym w Wąsewie
- 4) Instrukcji - Planowanie strategiczne i monitorowanie strategii rozwoju, a także strategii w zakresie ryzyka operacyjnego i w zakresie systemów informatycznych i bezpieczeństwa
- 5) Instrukcji zarządzania systemami informatycznymi i ryzykiem systemów informatycznych Banku Spółdzielczego w Wąsewie
- 6) Instrukcji użytkownika systemów informatycznych w Banku Spółdzielczym w Wąsewie
- 7) Instrukcja ochrony wiadomości stanowiących tajemnicę służbową
- 8) „Plan utrzymania ciągłości działania”, „Plan awaryjnego kontynuowania i odtworzenia pracy systemu informatycznego” oraz „Plan awaryjnego na wypadek niezdolności do wykonywania powierzonych czynności przez przedsiębiorcę”.
- 9) Instrukcja zarządzania kadrami”

6. w zakresie ryzyka kapitałowego i wyniku finansowego

1. Bank posiada następujące procedury dotyczące ryzyka kapitałowego i wyniku finansowego:
 - Strategię zarządzania funduszami Banku Spółdzielczego w Wąsewie, w której określony został poziom alokacji funduszy na poszczególne rodzaje ryzyka w Banku, plan utrzymania i wzrostu funduszy własnych Banku,
 - Instrukcję zarządzania ryzykiem wyniku finansowego.
2. Bank stosuje metody identyfikowania i pomiaru ryzyka związanego z jego działalnością dostosowane do profilu, skali i złożoności ryzyka.
3. Częstotliwość pomiaru ryzyka dostosowana jest do wielkości oraz charakteru poszczególnych rodzajów ryzyka w działalności Banku.
4. Stosowane przez Bank metody pomiaru ryzyka uwzględniają aktualnie prowadzoną oraz planowaną działalność Banku.
5. Stosowane metody lub systemy pomiaru ryzyka, w szczególności ich założenia są poddawane okresowej ocenie uwzględniającej testowanie i weryfikację historyczną.

§ 10

1. W ramach pomiaru ryzyka Bank przeprowadza testy warunków skrajnych.
2. Założenia przyjmowane w przeprowadzanych testach warunków skrajnych są właściwe i dają podstawy rzetelnej oceny ryzyka.

§ 11

1. Bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.
2. Bank określa w procedurach wewnętrznych zasady ustalania i aktualizowania wysokości limitów wewnętrznych, o których mowa w ust. 1, oraz częstotliwości monitorowania ich przestrzegania i raportowania o limitach.
3. Poziom limitów, o których mowa w ust. 1 jest dostosowany do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku.
4. Bank, z zachowaniem limitów określonych w ustawie Prawo bankowe, ustala i weryfikuje wewnętrzne limity zaangażowań według kryteriów uwzględniających specyfikę ich działalności.
5. Limity i wskaźniki określone w niniejszej Procedurze są parametrami maksymalnymi przy ustalaniu innych lub zbieżnych limitów, stosowanych przy zarządzaniu poszczególnymi ryzykami w Banku.

§ 12

1. Bank określa sytuacje, w których dopuszczalne jest przekroczenie limitów wewnętrznych, o których mowa w § 11 oraz sposób postępowania w przypadku przekroczenia limitów wewnętrznych.
2. Przyjęte rodzaje limitów wewnętrznych dotyczących poszczególnych ryzyk oraz ich wysokość zatwierdza Zarząd Banku, przedstawiając je do akceptacji Rady Nadzorczej.
3. Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej.

4. Przekroczenia limitów wewnętrznych są monitorowane i poddawane szczegółowej analizie - zadania te wykonują komórki i jednostki organizacyjne Banku zgodnie z obowiązującym Regulaminem Organizacyjnym.

§ 13

1. Monitorowanie ryzyka stanowi część bieżącego procesu zarządzania ryzykiem i sprawozdawania o ryzyku w działalności Banku.
2. Zakres, rzetelność, dokładność oraz aktualność informacji zawartych w sprawozdaniach wewnętrznych umożliwia podejmowanie decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem.
3. System sprawozdawczości zarządczej dostarcza informacji na temat rodzajów i wielkości ryzyka w działalności Banku, umożliwia ocenę skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem i służy monitorowaniu przestrzegania limitów wewnętrznych.
4. Monitorowanie ryzyka odbywa się w Banku z częstotliwością umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu działalności.

§ 14

Przed wprowadzeniem nowego produktu finansowego Bank przeprowadza proces przygotowawczy, obejmujący, w szczególności:

- 1) identyfikację istotnych rodzajów ryzyka,
- 2) uwzględnienie produktu w stosowanych metodach pomiaru ryzyka,
- 3) ustalenie limitów wewnętrznych,
- 4) zasady księgowania, raportowania oraz zatwierdzenia przez Zarząd Banku.

Rozdział 7 - Strategia kształtowania funduszy własnych Banku

§ 14¹

1. Bank przyjmuje strategię bezpiecznego funkcjonowania opartą na utrzymywaniu rozmiarów działalności obciążonych ryzykiem na poziomie adekwatnym do posiadanych funduszy własnych.
2. Bank dąży do utrzymywania działalności handlowej na nieznaczącym poziomie w rozumieniu przepisów o skali działalności.
3. Bank będzie zwiększał poziom funduszy własnych poprzez coroczne odpisy z zysku na fundusz zasobowy oraz uzupełniając go poprzez zwiększenie funduszu udziałowego.
4. Bank może, w celu zwiększenia funduszy własnych korzystać z pożyczki podporządkowanej z Banku Zrzeszającego.
5. Bank dąży do kształtowania jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach (akcje i udziały, zobowiązania podporządkowane, dopłaty na rzecz spółek prawa handlowego) tak, aby nie stanowiło ono więcej niż 10% funduszy własnych Banku oraz 10% funduszy własnych tych podmiotów.
6. Przekroczenie limitów, o których mowa w ust. 5 wymaga przeprowadzenia dodatkowych analiz, które winny obejmować wpływ na przestrzeganie limitów koncentracji oraz na

wysokość współczynnika wypłacalności i wraz z wnioskami wymagają zatwierdzenia przez Zarząd Banku.

7. Bank w rocznych planach finansowych oraz w planach perspektywicznych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez Bank funduszy własnych.
8. Ustalane przez Bank plany w zakresie kapitału wewnętrznego oraz oceny adekwatności kapitałowej winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania oraz wyliczenia dotyczące dodatkowych wymogów kapitałowych dokonane na podstawie niniejszej Procedury.
9. Strategia kształtowania funduszy własnych po zakończeniu każdego roku kalendarzowego podlega analizie pod względem jej dostosowania do aktualnej sytuacji.

§ 15

W przypadku, gdy regulacyjne i dodatkowe wymogi kapitałowe nie znajdą pokrycia w aktualnym poziomie funduszy własnych, Bank opracuje, w terminie do 3 miesięcy od momentu zaistnienia powyższego faktu, szczegółowej strategii (planu) dochodzenia do tych dodatkowych wymogów kapitałowych.

§ 16

Bank kształtuje wielkość kapitału założycielskiego - w taki sposób, aby ich wysokość nie uległa obniżeniu do poziomu niższego niż równowartość 1 000 000 euro obliczonych w złotych według średniego kursu wynikającego z tabeli kursów ogłaszanej przez NBP, obowiązującego na dzień sprawozdawczy.

§ 17

1. Bank dokonuje oceny istotności ryzyka niedotrzymania minimalnych progów kapitałowych poprzez porównanie posiadanych, na datę analizy funduszy własnych do wielkości minimalnych funduszy własnych określonych w ustawie Prawo bankowe.
2. O ile poziom funduszy własnych jest niższy od minimalnego progu kapitałowego dla banku spółdzielczego, to kwotę wewnętrznego wymogu kapitałowego z tytułu niedotrzymania minimalnych progów kapitałowych stanowi kwota brakująca funduszy własnych. Jednocześnie Bank zobowiązany jest do natychmiastowego wszczęcia procedury powiadomienia Komisji Nadzoru Finansowego zgodnie z wymaganiami określonymi w ustawie Prawo bankowe.

§ 18

1. Bank przyjmuje, że optymalnym poziomem współczynnika wypłacalności w Banku wyliczonym zgodnie z Dyrektywą UE jest wartość powyżej **16%**.
2. W przypadku obniżenia współczynnika wypłacalności poniżej tej wartości, Zarząd Banku zobligowany jest do wdrożenia planów awaryjnych poprzez podjęcie działań mających na celu zahamowanie spadku współczynnika wypłacalności, a w szczególności poprzez:
 - 1) ograniczenie stopnia narażenia Banku na poszczególne ryzyka - szczegółowe procedury z tym związane określone są w szczegółowych zasadach (procedurach) dotyczących poszczególnych ryzyk bankowych,
 - 2) zwiększenie funduszy własnych.
3. Zakładanym **minimalnym poziomem wewnętrznego współczynnika wypłacalności w Banku jest wartość 15 %.**

4. W przypadku spadku wewnętrznego współczynnika wypłacalności poniżej tej wartości Stanowisko do spraw ryzyka sporządza dla Zarządu Banku, szczegółową analizę wyliczenia regulacyjnego i wewnętrznego współczynnika wypłacalności wraz z propozycją działań ograniczających poszczególne ryzyka wpływające negatywnie na wewnętrzny współczynnik wypłacalności.

Rozdział 8 - Zasady monitorowania ryzyk w Banku

§ 19

1. Bank monitoruje ryzyka istotne zgodnie z posiadanymi pisemnymi procedurami zarządzania tymi ryzykami.
2. Określone w niniejszej Procedurze normy i limity są wielkościami maksymalnymi i służą wyliczeniom dodatkowych wymogów w zakresie kapitału wewnętrznego.
3. Bank wyznacza dodatkowe wymogi kapitałowe na ryzyka istotne w rozumieniu § 3 pkt. 1 niniejszej Procedury.
4. Ustalenia zawarte w niniejszej Procedurze nie ograniczają zadań i obowiązków nałożonych na poszczególne komórki i jednostki organizacyjne Banku na podstawie innych przepisów wewnętrznych i zewnętrznych.

§ 20

1. **Po zakończeniu każdego roku kalendarzowego Stanowisko do spraw ryzyka zobligowany jest do przeglądu procedur oceny wewnętrznego wymogu kapitałowego** pod względem dostosowania do aktualnych przepisów dotyczących zarządzania ryzykami przy uwzględnieniu zmian w skali działalności Banku, zmian organizacyjnych, **a tym samym przeglądu istotnych ryzyk dla Banku i aktualizowania listy ryzyk istotnych dla Banku Spółdzielczego w Wąsewie.**
2. Wnioski z przeglądu prezentowane są Zarządowi Banku oraz przekazywane do odpowiednich komórek organizacyjnych Banku celem ewentualnego uaktualnienia częściowych strategii działania Banku oraz zasad zarządzania poszczególnymi ryzykami.
3. Niezależnie od rocznych przeglądów, proces szacowania kapitału wewnętrznego jest odpowiednio dostosowywany, w szczególności w sytuacji pojawienia się nowych rodzajów ryzyka, znaczących zmian w strategii i planach działania oraz środowisku zewnętrznym, w którym działa Bank.

§ 20 (1)

1. Bank co najmniej raz w roku określa ryzyka występujące w jego działalności oraz dokonuje klasyfikacji poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego pod względem istotności.
2. Za ryzyka istotne uznane są te ryzyka, które spełniają przynajmniej jeden z poniższych warunków:

- 1) mają bezpośredni wpływ na wyniki finansowe Banku, co oznacza, że działalność Banku, generująca dane ryzyko, jest odzwierciedlona w rachunku zysków i strat i stanowi co najmniej 10% wyniku finansowego netto;
 - 2) podlegają bieżącemu monitoringowi, związanemu z obowiązkiem przestrzegania norm nadzorczych;
 - 3) podlegają bieżącemu zarządzaniu, wynikającemu z przepisów prawnych;
 - 4) są ryzykami trudno mierzalnymi, a poziom tych ryzyk jest uznany przez Bank za istotny, zgodnie z metodyką opisaną w dalszej części Procedury. Do ryzyk trudno mierzalnych Bank zalicza w szczególności:
 - a. ryzyko cyklu gospodarczego;
 - b. ryzyko strategiczne;
 - c. ryzyko utraty reputacji;
 - d. ryzyko transferowe;
 - e. ryzyko rezydualne;
 - f. ryzyko modeli.
3. Ryzyka uznane przez Bank za istotne oraz ryzyka nieistotne, a mogące potencjalnie wpłynąć na sytuację Banku w kategoriach ekonomicznych, będą podlegały ocenie w procesie szacowania kapitału wewnętrznego.

§ 21

1. Szczegółowe zasady dotyczące wyznaczania minimalnych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka sprecyzowane są w szczególności w Rozporządzeniu UE oraz obowiązującej w Banku wewnętrznej Procedurze.
2. Szczegółowe zasady wyliczania funduszy własnych Banku, określone są w szczególności w Prawie Bankowym i Rozporządzeniu UE oraz obowiązującej w Banku wewnętrznej Procedurze.
3. Szczegółowe zasady i sposoby ujawniania przez Banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ujawnianiu, określone są w szczególności Dyrektywie UE i uchwale KNF w sprawie ujawniania przez banki informacji (...) oraz obowiązujących w Banku wewnętrznych procedurach.

Rozdział 9 - Zasady ogólne związane z procesem oceny adekwatności kapitału wewnętrznego

§ 22

1. Proces szacowania kapitału wewnętrznego stanowi integralną część systemu zarządzania Bankiem oraz podejmowania decyzji o charakterze zarządczym w Banku z uwzględnieniem strategii Banku, strategii zarządzania kapitałem oraz planów kapitałowych.

2. Strategia zarządzania kapitałem zawiera w szczególności następujące elementy:
 - 1) długoterminowe cele kapitałowe Banku,
 - 2) preferowaną strukturę kapitału,
 - 3) kapitałowe plany awaryjne,
 - 4) delegowanie zarządzania kapitałem,
 - 5) podstawowe elementy procesu przekształcania miar ryzyka w ujęciu ilościowym ryzyka w wymogi kapitałowe.

§ 23

1. W ramach procesu oceny adekwatności kapitałowej, Bank dąży do sprecyzowania czy posiadany kapitał jest odpowiedni do skali ponoszonego ryzyka, dokonując na bieżąco identyfikacji i oceny ponoszonego ryzyka.
2. Celem procesu szacowania kapitału wewnętrznego, jest ustalenie wielkości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, z uwzględnieniem przewidywanego poziomu ryzyka.
3. Proces szacowania kapitału wewnętrznego opiera się na rzetelnych wynikach oceny ryzyka.
4. Ocena adekwatności kapitałowej uwzględnia czynniki ilościowe (wyniki metod szacowania kapitału) i jakościowe, w szczególności w zakresie danych wejściowych i wyników stosowanych modeli.
5. Rezultatem procesu szacowania kapitału wewnętrznego jest ustalenie całkowitego wymaganego poziomu kapitału na pokrycie wszystkich istotnych rodzajów ryzyka i jego jakościowa ocena.

§ 24

Proces szacowania kapitału wewnętrznego przez Bank, określony w dalszej części niniejszej Procedury, obejmuje w szczególności:

- 1) pisemne zasady polityki oraz procedury identyfikowania, pomiaru i raportowania ryzyka w działalności Banku,
- 2) proces ustalania (alokacji) kapitału w zależności od poziomu ryzyka w Banku (opisujący przekształcanie miar ryzyka w ujęciu ilościowym ryzyka w wymogi kapitałowe),
- 3) proces ustalania celów kapitałowych w zakresie adekwatności kapitałowej (docelowy poziom kapitału),
- 4) system kontroli wewnętrznej funkcjonalnej oraz instytucjonalnej w obszarze szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego.

§ 25

1. W procesie oceny adekwatności kapitału wewnętrznego uczestniczą wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku oraz powołane przez Zarząd Komitety i Zespoły, w tym w szczególności Stanowisko do spraw ryzyka.
2. Komórki organizacyjne Banku biorą udział w procesie oceny adekwatności kapitału wewnętrznego poprzez realizację celów zawartych w przyjętych przez Zarząd Banku

procedurach zarządzania poszczególnymi ryzykami oraz zgodnie z obowiązującym Regulaminem Organizacyjnym Banku.

3. Zadania związane z oceną adekwatności kapitału wewnętrznego określone w niniejszej Procedurze wykonuje Stanowisko do spraw ryzyka.

§ 26

1. O ile w dalszej treści niniejszej Procedury określono, że „*podwyższony wskaźnik stosuje się do czasu realizacji zaleceń pokontrolnych UKNF w zakresie zarządzania danym ryzykiem*” (stopy procentowej, zarządzanie bankiem etc.), za realizację zaleceń pokontrolnych Bank uznaje sytuację, gdy efektywność działań podejmowanych przez Bank, organ nadzoru bankowego oraz Bank uznają za prawidłową i zakończoną.
2. W ocenie realizacji zaleceń pokontrolnych UKNF dotyczących prowadzenia działalności bieżącej z uwzględnieniem określonych wskazań i mających charakter systemowy i długofalowy, Bank odnosi się do efektywności podjętych działań podejmowanych w celu realizacji zaleceń.

§ 27

Bank w procesie oceny adekwatności kapitałowej uwzględnia przepisy zawarte w ustawie Prawo bankowe, na podstawie, których Komisja Nadzoru Finansowego może:

- 1) zobowiązać Bank do zwiększenia poziomu funduszy własnych,
- 2) nałożyć na Bank dodatkowy wymóg kapitałowy ponad wartość wynikającą z wymogów kapitałowych obliczonych zgodnie ze szczegółowymi zasadami określonymi przez KNF, w szczególności w przypadku negatywnych ustaleń dokonanych w trakcie czynności podejmowanych w ramach nadzoru bankowego, w tym odnoszących się do funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej lub identyfikacji, monitorowania i kontroli koncentracji zaangażowań, w tym dużych zaangażowań,
- 3) nałożyć dodatkowy wymóg kapitałowy w przypadku stwierdzenia niedostosowania kapitału wewnętrznego do skali ryzyka występującego w działalności Banku oraz istotnych nieprawidłowości w zarządzaniu ryzykiem.

Rozdział 10 - System informacji zarządczej

§ 28

1. Raporty z zakresu oceny adekwatności kapitałowej Banku otrzymują:
 - 1) w cyklach kwartalnych - **Zarząd Banku,**
 - 2) w cyklach kwartalnych - **Rada Nadzorcza,**
2. Bank oblicza wewnętrzne wymogi kapitałowe w okresach miesięcznych.
3. Raporty z zakresu oceny wewnętrznej adekwatności kapitałowej, Stanowisko do spraw ryzyka sporządza w cyklach kwartalnych, w terminie **najpóźniej do 25 dnia miesiąca po zakończeniu każdego kwartału ocenianego.**
4. Do czasu sporządzenia nowego raportu (analizy) dotyczącej oceny wewnętrznej adekwatności kapitałowej obowiązują w Banku wyliczenia dokonane za okres poprzedni.

Rozdział 11 - System kontroli i audytu wewnętrznego

§ 29

1. Przestrzeganie niniejszej Procedury oceny adekwatności kapitału wewnętrznego objęte jest systemem mechanizmów kontrolnych uwzględniających wszystkie elementy tego procesu, a zwłaszcza narzędzia pomiaru, ocenę realizacji polityki Banku, system kompetencji i odpowiedzialności, mechanizmy informacyjno – sprawozdawcze stosowane na poszczególnych szczeblach zarządzania.
2. Proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego podlega ocenie w ramach Systemu Kontroli Wewnętrznej Banku, w tym podlega procesowi niezależnego audytu i kontroli wewnętrznej.
3. Regularna kontrola wewnętrzna w zakresie wyznaczania kapitału wewnętrznego, dokonywana jest na wszystkich jej szczeblach i obejmuje w szczególności:
 - 1) określenie stopnia wdrożenia oraz realizacji przyjętej strategii i polityki w zakresie oceny adekwatności kapitału wewnętrznego, w tym:
 - ocenę dostosowania procesu oceny kapitału do skali i charakteru działalności Banku,
 - prawidłowość identyfikacji ryzyka,
 - ocenę czy przyjęte zasady realizacji polityki, procedury, instrukcje i metodologie, pozwalają na realizację zamierzonych celów, z uwzględnieniem charakteru, zakresu oraz złożoności działań Banku,
 - ocenę przestrzegania zawartych m.in. w niniejszej Procedurze zasad związanych z wyznaczaniem kapitału wewnętrznego,
 - realizację decyzji i zaleceń przyjętych przez Zarząd Banku.
 - 2) prawidłowość kształtowania się systemu przepływu informacji wewnętrznej w procesie wyznaczania kapitału wewnętrznego,
 - 3) ocenę dokładności, rzetelności i kompletności danych wprowadzanych do systemu pomiaru,
 - 4) ocenę trafności oraz sensowności przyjmowanych przez Bank w pomiarze założeń i scenariuszy,
 - 5) poprawność wyliczania kapitału wewnętrznego,
 - 6) ocenę kształtowania się przyjętych limitów, przyczyny przekroczeń, mechanizmy powiadamiania o przekroczeniach,
 - 7) okresowy przegląd i ocenę zgodności działania komórek i jednostek organizacyjnych Banku z przyjętymi procedurami,
 - 8) prawidłowość systemów informacji zarządczej i nadzorczej,
 - 9) ocenę stopnia wykonania zaleceń z kontroli przeprowadzonej przez UKNF oraz przez inne upoważnione organy.
4. Poszczególne elementy procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego, w tym funkcje pomiaru, sprawozdawczości oraz kontroli w postaci limitów, należą do mechanizmów kontroli wewnętrznej.

5. Mechanizmy kontroli wewnętrznej w obszarze oceny adekwatności kapitału wewnętrznego stanowią integralną część funkcjonującego w Banku systemu kontroli wewnętrznej obejmującego m.in. jasno zdefiniowaną podległość służbową, zakres uprawnień i odpowiedzialności oraz właściwe rozdzielenie obowiązków i uprawnień decyzyjnych.
6. Informacje na temat stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków wynikających z przeprowadzonego audytu wewnętrznego oraz działań podejmowanych w celu ich usunięcia są przekazywane okresowo, **co najmniej raz w roku, Radzie Nadzorczej Banku.**

§ 30

1. Kontrolę wewnętrzną funkcjonalną w Banku w zakresie oceny adekwatności kapitału wewnętrznego, sprawują:
 - 1) Członek Zarządu nadzorujący pion finansowo-księgowy
 - 2) upoważnieni przez Zarząd pracownicy Banku,
2. Szczegółowy tryb przeprowadzania i dokumentowania czynności kontrolnych wykonywanych w ramach procesu kontroli wewnętrznej określony jest w obowiązujących w Banku szczegółowych Zasadach w tym zakresie.

§ 31

Kontrolę wewnętrzną instytucjonalną w zakresie zarządzania ryzykami sprawuje w okresach cyklicznych Bank zrzeczający na podstawie zawartej umowy.

PROCEDURA SZCZEGÓŁOWA

Rozdział 12 - Zasady weryfikacji wymogu kapitałowego na ryzyka zawarte w Rozporządzeniu UE

§ 32

1. Punktem wyjścia dla ustalenia kapitału wewnętrznego Banku są rozwiązania oparte o minimalny wymóg kapitałowy (8%) wynikające z zasad określonych w rozporządzeniu UE a sprecyzowanych w Dyrektywie UE.
2. Szczegółowy sposób wyliczania regulacyjnych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych ryzyk regulują obowiązujące w Banku właściwe procedury.
3. Bank ocenia czy regulacyjny wymóg kapitałowy w pełni pokrywa ryzyka zidentyfikowane w procesie oceny adekwatności kapitałowej, dokonany według zasad zawartych w Rozporządzeniu UE w odniesieniu do:
 - 1) ryzyka kredytowego – z zastosowaniem metody standardowej do wyliczania minimalnych wymogów kapitałowych,
 - 2) ryzyka operacyjnego – z zastosowaniem metody wskaźnika bazowego do wyliczania minimalnych wymogów kapitałowych.

A. Ryzyko kredytowe

1. Badaniu podlega dywersyfikacja ryzyka kredytowego - mierzona jako odpowiednie rozproszenie posiadanych aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem.
2. **Bank uznaje** za akceptowany udział aktywów i zobowiązań pozabilansowych o **podwyższonych wagach ryzyka tj. 75 % i więcej, na poziomie nie przekraczającym 70 % sumy aktywów według wartości bilansowej powiększonych o udzielone zobowiązania pozabilansowe.**
3. Bank uznaje, że minimalny wymóg kapitałowy wyliczony na ryzyko kredytowe jest wystarczający, o ile nie zostanie przekroczony wskaźnik określony w ust. 2 i nie wyznacza wewnętrznego wymogu kapitałowego.
4. W przypadku przekroczenia wskaźnika udziału określonego w ust. 2, Bank wylicza wewnętrzny wymóg kapitałowy z tego tytułu według poniższych zasad:
 - a) Bank wyodrębnia aktywa i zobowiązania pozabilansowe według wartości bilansowej, z przypisanymi wagami ryzyka **75% i więcej,**
 - b) ustalana jest nadwyżka aktywów i zobowiązań pozabilansowych z przypisanymi wagami ryzyka **75% i więcej, ponad 70 % sumy aktywów** według wartości bilansowej i udzielonych zobowiązań pozabilansowych (w ujęciu netto),
 - c) wyliczona zostaje średnia ważona waga ryzyka dla należności o wagach ryzyka 75% i więcej - średnia ważona jest wartością bilansową (wartością netto) ekspozycji,
 - d) w celu wyznaczenia wewnętrznego wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe, Bank stosuje **wskaźnik - w wysokości 4 %** - dla ekspozycji o wagach ryzyka 75% i więcej, przekraczających poziom 70% udziału w sumie aktywów powiększonej o udzielone zobowiązania pozabilansowe - według wartości bilansowej, przy zastosowaniu średnioważonej wagi ryzyka dla należności o wagach ryzyka 75% i więcej.

B. Ryzyko operacyjne

1. Badaniu i ocenie podlegają koszty oraz potencjalne koszty z tytułu zdarzeń (incydentów) w ramach ryzyka operacyjnego, które wystąpiły w Banku na przestrzeni ostatnich 12 miesięcy poprzedzających datę analizy.
2. Bank definiuje poniższe pozycje kosztowe (i potencjalne koszty), które będą podlegać badaniu w ramach oceny stopnia narażenia Banku na ryzyko operacyjne:
 - 1) koszty niedoborów kasowych,
 - 2) koszty innych niedoborów,
 - 3) koszty tworzenia rezerw celowych na ekspozycje kredytowe wyłudzone przez klientów lub udzielone z naruszeniem obowiązujących w Banku procedur kredytowych,
 - 4) poniesione straty z tytułu zaboru mienia lub uszkodzenia aktywów,
 - 5) inne pozycje kosztowe związane z incydentami, które wystąpiły w Banku w ramach ryzyka operacyjnego.
3. Powyższe pozycje kosztowe wykazywane są według faktycznej wielkości powstałej „straty” lub mogącej powstać (potencjalnej) w dniu zaistnienia incydentu z tytułu ryzyka

operacyjnego – bez korekty o ewentualne późniejsze spłaty, uzyskane odszkodowania, wypłaty z polis ubezpieczeniowych etc.

4. Bank dokonuje porównania poniesionych kosztów oraz potencjalnych kosztów, o których mowa powyżej, z wyliczonym minimalnym wymogiem kapitałowym na ryzyko operacyjne.
5. Jeżeli suma kosztów z tytułu zdarzeń (incydentów) w ramach ryzyka operacyjnego była dla w ocenianym okresie niższa od wyznaczonego minimalnego wymogu kapitałowego, to Bank uznaje wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne za wystarczający.
6. W przypadku:
 - 1) przekroczenia kosztów określonych w ust. 5, i
 - 2) gdy kwota przekroczenia **jest większa niż 2 % funduszy własnych Banku** Bank uznaje, że minimalny wymóg kapitałowy wyliczony na pokrycie ryzyka operacyjnego jest niewystarczający i w konsekwencji **wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy z tego tytułu.**
7. Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego ustalany jest w kwocie stanowiącej różnicę pomiędzy poniesionymi kosztami i potencjalnymi kosztami, a wyliczonym minimalnym wymogiem kapitałowym.

C. Łączny wewnętrzny wymóg kapitałowy na ryzyka nie w pełni pokryte przez minimalny wymóg kapitałowy

Łączny wewnętrzny wymóg kapitałowy na ryzyka, które w ocenie Banku nie są w pełni pokryte w Filarze I, stanowi sumę wewnętrznych wymogów kapitałowych wyliczonych według zasad określonych w punktach A i B.

Rozdział 13 - Ryzyko koncentracji dużych ekspozycji

§ 33

1. Bank uznaje, że ryzyko wynikające z koncentracji zaangażowań w procesie obliczania kapitału regulacyjnego potencjalnie nie jest w pełni zidentyfikowane i w konsekwencji może nie w pełni być pokryte minimalnym wymogiem kapitałowym.
2. W zakresie ryzyk dotyczącym dodatkowego wymogu kapitałowego, Bank bada istotność ryzyk wynikających z zaangażowań kredytowych odnoszących się do:
 - 1) koncentracji dużych ekspozycji,
 - 2) koncentracji w sektor gospodarki,
 - 3) koncentracji przyjętych form zabezpieczenia ekspozycji kredytowych,

§ 34

1. Przy badaniu koncentracji dużych ekspozycji Bank wyłącza wszystkie zaangażowania określone w Załączniku nr 1 do uchwały KNF w sprawie przestrzegania limitów koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań (...).

2. Przy badaniu koncentracji określonych w § 33 ust. 2 pkt. 2 - 4 Bank wyłącza wszystkie zaangażowania określone w Załączniku nr 1 do uchwały KNF w sprawie przestrzegania limitów koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań (...).
3. Miarą koncentracji zaangażowań, o których mowa w § 33 ust. 2, jest wartość ekspozycji kredytowych brutto, łącznie z odsetkami i zobowiązaniami pozabilansowymi.

A. Ryzyko koncentracji dużych ekspozycji

§ 35

1. Bank zgodnie z zapisami Rozporządzenia UE 575/2013 część IV do dużych ekspozycji zalicza ekspozycję instytucji wobec klienta lub grupy powiązanych klientów uznaje za dużą ekspozycję, jeżeli jej wartość jest równa lub wyższa niż 10% wartości uznanego kapitału tej instytucji.
2. Limit sumy „dużych” zaangażowań, o których mowa w ust. 1 Bank ustanawia na poziomie **400%** funduszy własnych Banku,
3. Z wyliczeń wyłącza się zaangażowania kapitałowe Banku, w kwocie równej wymogowi kapitałowemu z tytułu przekroczenia progu koncentracji kapitałowej pod warunkiem, że wymóg ten uwzględniony został już w całkowitym regulacyjnym wymogu kapitałowym, zgodnie z Rozporządzeniem UE.
4. Jeżeli suma wszystkich „dużych” zaangażowań przekracza ustalony limit, Bank wylicza wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie tego ryzyka.
5. Wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka z tytułu „dużych” zaangażowań wyliczany jest według następującej procedury:
 - 1) wyznaczona zostaje różnica pomiędzy sumą wartości „dużych” zaangażowań, a wyznaczonym limitem,
 - 2) powyższa kwota zostaje przemnożona przez wartość równą średniej arytmetycznej z wag ryzyka dla wszystkich „dużych” zaangażowań występujących w Banku,
 - 3) otrzymana wartość przemnożona **przez wagę 8 %**, stanowi wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka z tytułu „dużych” zaangażowań, przy czym poziom powyższej wagi:
 - obniża się do 4 % jeżeli jakość zarządzania ryzykiem kredytowym w wyniku ostatniej inspekcji UKNF, przeprowadzonej w Banku została oceniona jako „dobra”,
 - podwyższa się do 10% w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem kredytowym oceny „budząca zastrzeżenia”,
 - podwyższa się do 12 % w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem kredytowym oceny „niedostateczna”,podwyższony wskaźnik stosuje się do czasu realizacji wszystkich zaleceń UKNF w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym.

B. Ryzyko koncentracji w sektor gospodarki

§ 36

1. Podstawą zakwalifikowania zaangażowania według podziału sektorowego gospodarki, jest podział stosowany przez NBP w sprawozdawczości obowiązkowej banków.

2. Przyjmuje się następujący podział, zgodny z EKD określany przez Główny Urząd Statystyczny.
 - 1) rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo,
 - 2) budownictwo,
 - 3) handel,
 - 4) transport,
 - 5) usługi, pozostała działalność gdzie indziej nie sklasyfikowana.
 - 6) Inne / konsumpcyjne/

3. Bank monitoruje koncentrację w sektorach i podsektorach wyżej wymienionych branż i **dokонуje analiz w okresach kwartalnych**. Wyniki analiz przedstawiane są Zarządowi Banku.
4. Bank posiada zatwierdzone przez Zarząd Banku limity zaangażowania w poszczególne sektory (jako maksymalny dopuszczalny udział zaangażowań w stosunku do funduszy własnych).
5. Limity nie dotyczą zaangażowań określonych w Załączniku nr 1 do uchwały KNF w sprawie przestrzegania limitów koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań
6. Na potrzeby procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego Bank przyjmuje wartość graniczną (limit) dla zaangażowania:
 - 1) rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo: **90%** struktury branżowej kredytów,
 - 2) handel hurtowy i detaliczny: **5%** struktury branżowej kredytów,
 - 3) transport i gospodarka magazynowa: **10%** struktury branżowej kredytów,
 - 4) administracja publiczna i obrona narodowa: **5%** struktury branżowej kredytów,
 - 5) pozostała działalność usługowa: **15 %** struktury branżowej kredytów,

7. Bank wyznacza stopień koncentracji zaangażowań wobec poszczególnych sektorów przez wyliczenie dla każdego sektora różnicy pomiędzy kwotą zaangażowania a wartością graniczną (limitem) wynikającą z ust. 6.
8. Jeżeli, dla co najmniej jednego sektora wystąpi przekroczenie wartości granicznej wynikającej z ust. 6, Bank wylicza wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji w sektor gospodarki, według następującej procedury:
 - 1) kwota przekroczenia wartości granicznej (wynikającej z ust. 6) przemnożona jest przez wartość odpowiadającą średniej arytmetycznej z wag ryzyka dla zaangażowań występujących w Banku,
 - 2) zsumowane wyniki otrzymane dla każdego sektora, przemnożone przez wagę 8% stanowią wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji sektorowej, przy czym poziom powyższej wagi:
 - obniża się do 4% jeżeli jakość zarządzania ryzykiem kredytowym, w wyniku ostatniej inspekcji UKNF została oceniona jako „dobre”,
 - podwyższa się do 10% w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem kredytowym oceny „budzące zastrzeżenia”,
 - podwyższa się do 12% w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem kredytowym oceny „niedostateczne”,

podwyższony wskaźnik stosuje się do czasu realizacji wszystkich zaleceń UKNF w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym.

C. Ryzyko koncentracji przyjętych form zabezpieczenia

1. Miarą koncentracji z tytułu jednego rodzaju zabezpieczenia jest odniesienie zaangażowań zabezpieczonych danym rodzajem zabezpieczenia do funduszy własnych Banku.
2. Jako formę przyjętych zabezpieczeń Bank uznaje następujące rodzaje zabezpieczeń:
 - 1) hipoteka zamieszkała,
 - 2) hipoteka na nieruchomościach komercyjnych i pozostałych nieruchomościach,
 - 3) poręczenie według prawa cywilnego i wekslowego,
 - 4) przeniesienie prawa własności rzeczy (cesja),
 - 5) weksel in blanco,
 - 6) blokada środków pieniężnych na rachunku bankowym,
 - 7) pełnomocnictwo do rachunku bankowego,
 - 8) cesja polisy ubezpieczeniowej,
 - 9) pozostałe formy zabezpieczeń,
 - 10) zastaw rejestrowy.
3. Kwotę przyjętych zabezpieczeń ogranicza się do wysokości, aktualnej na dzień analizy, wielkości zabezpieczanej ekspozycji kredytowej.
4. Jeżeli ekspozycja kredytowa zabezpieczona jest kilkoma rodzajami zabezpieczeń, to Bank przyjmuje wartość jednego zabezpieczenia, które uznaje za najbardziej wiarygodne; jeżeli wartość tego zabezpieczenia nie pokrywa wartości ekspozycji kredytowej, przyjmuje kolejne zabezpieczenia.
5. W procesie oceny koncentracji zabezpieczeń, Bank może przyjąć wartość zabezpieczenia osobistego maksymalnie do kwoty ekspozycji kredytowej.
6. Na potrzeby procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego, Bank przyjmuje wartość graniczną (limit) dla zaangażowania w dany rodzaj zabezpieczenia, i tak:
 - 1) Blokada środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych – **1%** struktury zabezpieczeń otrzymanych,
 - 2) Gwarancja - **1%** struktury zabezpieczeń otrzymanych,
 - 3) Hipoteka na nieruchomości mieszkalnej, **10%** struktury zabezpieczeń otrzymanych,
 - 4) Hipoteka na nieruchomości komercyjnej i pozostałej – **90%** struktury zabezpieczeń otrzymanych,
 - 5) Kaucja – **1%** struktury zabezpieczeń otrzymanych
 - 6) Poręczenie według prawa cywilnego - **10%** struktury zabezpieczeń otrzymanych
 - 7) Przelew (cesja) wierzytelności -**10%** struktury zabezpieczeń otrzymanych
 - 8) Przewłaszczenie na zabezpieczenie - **2%** struktury zabezpieczeń otrzymanych
 - 9) Przystąpienie do długu - **1%** struktury zabezpieczeń otrzymanych
 - 10) Ubezpieczenie kredytu przez towarzystwo ubezpieczeniowe

11) Weksel własny i poręczenie wekslowe (awal) - **10%** struktury zabezpieczeń otrzymanych

12) Zastaw rejestrowy – **15%** struktury zabezpieczeń otrzymanych,

13) Pozostałe zabezpieczenia - **5%** struktury zabezpieczeń otrzymanych

7. Bank wyznacza stopień koncentracji zabezpieczeń poprzez wyliczenie odrębnie dla każdego rodzaju zabezpieczenia różnicy pomiędzy kwotą zabezpieczeń ekspozycji kredytowych a wartością graniczną (limitem) wynikającą z ust. 6.

8. Jeżeli, dla co najmniej jednej formy zabezpieczenia wystąpi przekroczenie wartości granicznej (limitu) wynikającej z ust. 6, Bank oblicza wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji według następującej procedury:

1) kwota przekroczenia wartości granicznej (wynikającej z ust. 6) przemnażana jest przez wartość odpowiadającą średniej arytmetycznej z wag ryzyka dla zaangażowań występujących w Banku;

2) zsumowane wyniki otrzymane dla każdej formy zabezpieczenia, przemnożone przez wagę 8 % stanowią wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji zabezpieczeń, przy czym poziom powyższej wagi:

- obniża się do 4 % jeżeli jakość zarządzania ryzykiem kredytowym, w wyniku ostatniej inspekcji UKNF została oceniona jako „dobre”,
- podwyższa się do 10 % w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem kredytowym oceny „budzące zastrzeżenia”,
- podwyższa się do 12 % w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem kredytowym oceny „niedostateczne”,
Podwyższony wskaźnik stosuje się do czasu realizacji wszystkich zaleceń UKNF w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym.

§ 37

~~//skreślony//~~

§ 38

Łączny wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji zaangażowań, stanowi suma wewnętrznych wymogów kapitałowych wyliczonych według zasad określonych w niniejszym Rozdziale, w punktach od A do D.

Rozdział 14 - Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

§ 39

1. Ze względu na nieznaczącą skalę działalności handlowej Banku, w rozumieniu Rozporządzenia UE, ryzyko stopy procentowej Bank wyznacza dla portfela handlowego i bankowego łącznie - wspólna metodologia jak dla portfela bankowego.

2. Bank monitoruje ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej i w zależności od otrzymanych wyników wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka stopy procentowej, z tytułu:
 - 1) ryzyka przeszacowania,
 - 2) ryzyka bazowego,
 - 3) ryzyka opcji klienta,
 - 4) ryzyka krzywej dochodowości.

A. Ryzyko przeszacowania

§ 40

1. Do pomiaru ryzyka przeszacowania, Bank stosuje metodę luki stopy procentowej oraz ocenę wpływu zmiany stóp procentowych na poziom funduszy podstawowych i uzupełniających.
2. Do sporządzanych analiz Bank przyjmuje następujące założenia:
 - 1) przedziały przeszacowania stóp procentowych:
 - bieżące,
 - od 1 dnia do 30 dni włącznie,
 - powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie,
 - powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy włącznie,
 - powyżej 6 miesięcy do 12 miesięcy włącznie,
 - powyżej 1 roku;
 - 2) za datę możliwego przeszacowania stóp procentowych przyjmuje się:
 - termin zapadalności dla aktywów i wymagalności dla pasywów oprocentowanych według stałej stopy procentowej,
 - najbliższy możliwy termin zmiany stóp procentowych - dla aktywów i pasywów oprocentowanych według zmiennej stopy procentowej;
 - termin przeszacowania a wista - dla aktywów i pasywów oprocentowanych według stopy redyskonta weksli,
 - termin przeszacowania 1 dzień – dla aktywów i pasywów zależnych od stawek WIBOR/WIBID zmieniających co miesiąc (w pierwszym dniu miesiąca),
 - termin do najbliższej zmiany oprocentowania - dla aktywów i pasywów zależnych od stawek WIBOR/WIBID zmieniających z częstotliwością mniejszą niż 1 miesiąc.
 - 3) zakładana skala szokowej zmiany stóp procentowych, zgodnie z rekomendacją nadzoru finansowego tj. o 2 punkty procentowe.
 - 4) wyznaczana jest zmiana wyniku odsetkowego jako suma iloczynów wielkości luki w danym przedziale przeszacowania oraz założonej skali zmiany stopy procentowej z jednoczesnym uwzględnieniem średniego czasu trwania danej luki;
 - 5) symulacja ta przeprowadzana jest dla pozycji przeszacowujących się do 12 miesięcy;
 - 6) dopuszczalny limit zmiany wyniku odsetkowego wynosi **15%** sumy funduszy podstawowych i uzupełniających;

- 7) limit zmian określa maksymalną, dopuszczalną zmianę tych funduszy spowodowaną zmianą wszystkich stóp procentowych o 2 punkty procentowe i oznacza potencjalnie „efekty” wynikające ze zmian wyniku odsetkowego;
- 8) klasyfikacja pozycji wrażliwych na ryzyko stopy procentowej odbywa się zgodnie z zasadami przyjętymi w Banku dla potrzeb analizy ryzyka stopy procentowej metodą luki.

§ 41

1. W przypadku, **gdy** zmiana oprocentowania o 2 punkty procentowe **powoduje spadek wartości sumy posiadanych funduszy własnych o ponad 15%** Bank wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka przeszacowania.
2. Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka przeszacowania wyznaczany jest w wysokości stanowiącej nadwyżkę wyliczonych skutków zmian wartości ekonomicznej kapitałów ponad 15% sumy funduszy podstawowych i uzupełniających.
3. Po przekroczeniu wewnętrznego limitu 15 %, Bank zobowiązany jest do redukcji ryzyka poprzez wprowadzenie w życie odpowiednich procedur określonych w obowiązujących w Banku „Zasadach zarządzania ryzykiem stopy procentowej”.
4. Wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka stopy procentowej wyliczony zgodnie z ust. 2 podlega zmniejszeniom lub zwiększeniom zgodnie z poniższymi zasadami:
 - zmniejszeniu o 10%, jeżeli w wyniku ostatniej inspekcji UKNF jakość zarządzania ryzykiem stopy procentowej została oceniona jako „dobre”,
 - zwiększeniu o 5% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem stopy procentowej oceny „budzące zastrzeżenia”,
 - zwiększeniu o 10% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem stopy procentowej oceny „niedostateczne”,Zwiększenie stosuje się do czasu realizacji wszystkich zaleceń UKNF w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

B. Ryzyko bazowe

§ 42

1. Bank dokonuje analizy ryzyka bazowego poprzez zestawienie skumulowanych luk niedopasowania według poszczególnych stawek bazowych. Wykonując analizę można uwzględnić mnożniki występujące w formułach oprocentowania, korygujące wartość danej stawki bazowej.
2. Jako stawki bazowe (stopy referencyjne) dla produktów oferowanych przez Bank przyjmuje się:
 - 1) stopę redyskontową weksli przyjmowanych od banków do redyskonta przez Narodowy Bank Polski, łącznie ze stopą redyskonta uwzględnia się również stopę lombardową,
 - 2) stawkę WIBID / WIBOR, w grupie tej uwzględnia się również pozycje powiązane z rentownością bonów skarbowych, jako stawki o bardzo zbliżonym charakterze,

3. Bank określa otwartą pozycję (w wartości bezwzględnej) w niedopasowaniu aktywów i pasywów odsetkowych o oprocentowaniu zmiennym dla każdej ze stawek bazowych.
4. Zakłada się szokowe niedopasowanie zmiany stawek bazowych o **35 punktów bazowych**.
5. Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka bazowego stanowi potencjalna zmiana wyniku odsetkowego, wyznaczana jako suma iloczynów otwartej pozycji Banku wyznaczonej zgodnie z ust. 3 dla każdej stawki bazowej oraz wartości **35 punktów bazowych**.
6. Wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka bazowego, podlega zmniejszeniom lub zwiększeniom zgodnie z poniższymi zasadami:
 - zmniejszeniu o 10%, jeżeli w wyniku ostatniej inspekcji UKNF jakość zarządzania ryzykiem stopy procentowej została oceniona jako „dobre”,
 - zwiększeniu o 5% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem stopy procentowej oceny „budzące zastrzeżenia”,
 - zwiększeniu o 10% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem stopy procentowej oceny „niedostateczne”,Zwiększenie stosuje się do czasu realizacji wszystkich zaleceń UKNF w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

C. Ryzyko opcji klienta

§ 43

1. Analiza ryzyka opcji klienta obejmuje ocenę zrywalności depozytów oraz ocenę stopnia spłacania przed terminem kredytów.
2. Jako znaczący (istotny) poziom wykorzystania opcji klienta uznaje się sytuację, gdy:
 - 1) zrywalność depozytów w okresie 12 miesięcy poprzedzających datę analizy, przekroczy poziom 5 % kwoty depozytów ogółem, przy czym nie uważa się depozytu za zerwany w przypadku jego wycofania w ciągu 7 dni od momentu odnowienia,
 - lub
 - 2) łączna kwota kredytów spłacanych przed terminem, w okresie 12 miesięcy poprzedzających datę analizy, przekroczy 5 % kwoty kredytów w sytuacji normalnej i pod obserwacją. Dla potrzeb niniejszych Zasad za przedterminową spłatę kredytu uznaje się przypadek, gdy kwota spłacana przed terminem wynosi, co najmniej 5 000,00 złotych i jednocześnie wyprzedzenie w stosunku do ustalonego (umownego) harmonogramu spłat wynosi, co najmniej 30 dni.

§ 44

1. Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu opcji klienta wyznaczany jest w wysokości kwot stanowiących przekroczenie poziomu dopuszczalnego narażenia Banku na ryzyko opcji klienta określonego w paragrafie poprzednim w ust. 3, z zastosowaniem wagi 8 %, przy czym poziom powyższej wagi:
 - 1) obniża się, do 4% jeżeli jakość zarządzania ryzykiem stopy procentowej, w wyniku ostatniej inspekcji UKNF została oceniona, jako „dobra”,

- 2) podwyższa się do 10% w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem stopy procentowej oceny „budząca zastrzeżenia”,
- 3) podwyższa się do 12% w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem stopy procentowej oceny „nieдостateczne”,
zwiększenie stosuje się do czasu realizacji wszystkich zaleceń UKNF w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

D. Ryzyko krzywej dochodowości

§ 45

Bank wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka krzywej dochodowości zgodnie z poniższą metodą .

§ 46

1. Bank bada ryzyko krzywej dochodowości poprzez sporządzenie luki stopy procentowej aktywów i pasywów indeksowanych do stawek WIBID/WIBOR oraz dłużnych papierów wartościowych.
2. Luka sporządzana jest przy uwzględnieniu przedziałów przeszacowania odpowiednich dla stawek WIBID/WIBOR 1M, 3M, 6M, 9M, 12M.
3. **Zakładana skala zmiany stopy procentowej wynosi 12 punktów bazowych** w przypadku występowania ujemnej luki w danym przedziale przeszacowania i –12 punktów bazowych w przypadku występowania dodatniej luki w danym przedziale przeszacowania.
4. Bank dokonuje badania wpływu niekorzystnych zmian kształtu krzywej dochodowości na wynik odsetkowy poprzez obliczenie sumy iloczynów wielkości luki w danym przedziale przeszacowania oraz odpowiedniej, założonej zmiany stopy procentowej, z jednoczesnym uwzględnieniem średniego czasu trwania danej luki.
5. Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka krzywej dochodowości stanowi wartość potencjalnego niekorzystnego wpływu na wynik odsetkowy według zasad zawartych w ust. 4.

E. Łączny wewnętrzny wymóg kapitałowy na ryzyko stopy procentowej

§ 47

Łączny wewnętrzny wymóg kapitałowy na ryzyko stopy procentowej, stanowi sumę wymogów wyliczonych według zasad określonych w niniejszym Rozdziale, w punktach od A do D.

Rozdział 15 - Ryzyko płynności i finansowania

§ 48

1. Do wyznaczenia wewnętrznego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka płynności wykorzystuje się wartość wskaźnika LCR. Przyjmuje się, że Bank będzie utrzymywał minimalną wartość wskaźnika LCR na poziomie minimum 100% - zgodnie z Instrukcją zarządzania ryzykiem płynności.
2. Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka płynności stanowi 8% kosztu pozyskania brakującej kwoty aktywów płynnych do uzyskania minimalnego poziomu

LCR na skutek wystąpienia sytuacji skrajnej o której mowa w Instrukcji zarządzania ryzykiem płynności..

3. W przypadku, gdy bank utrzymuje wskaźnik LCR w sytuacji skrajnej na poziomie minimum 100% to wymóg wewnętrzny równy jest 0.

§ 49

1. W celu wyliczenia wewnętrznego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka płynności **Bank dokonuje analizy sytuacji szokowej zakładającej nagły spadek bazy depozytowej o 20%**, przy jednoczesnym założeniu konieczności utrzymania wartości wskaźnika udziału aktywów płynnych w aktywach ogółem na poziomie minimum 20%.
2. Wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka płynności rozumiany jest, jako roczny dodatkowy koszt (w sensie wyniku) utrzymania wskaźnika: aktywa płynne do aktywów ogółem, na minimalnym wymagalnym poziomie, przy założeniu zaistnienia sytuacji szokowej.
3. **Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka płynności oblicza się zgodnie z zasadami opisanymi w poniższej metodzie .**
 - 1) wyznaczana jest pomniejszona wartość aktywów płynnych na dzień analizy, tzn. aktywa płynne wyliczone zgodnie z zasadami określonymi w paragrafie poprzednim, pomniejsza się o 20% posiadanej na dzień analizy bazy depozytowej,
 - 2) Bank przyjmuje założenie, że kwotę odpływu środków sfinansowano posiadanymi aktywami płynnymi,
 - 3) Bank ustala brakującą kwotę aktywów płynnych do ustalonego wskaźnika udziału w sumie bilansowej na poziomie 20 % po zaistnieniu sytuacji szokowej,
 - 4) wyznaczane są koszty (w skali 12 miesięcy) ponoszone z tytułu utrzymania wskaźnika udziału w sumie bilansowej na poziomie 20% - jako iloczyn brakujących aktywów płynnych i różnicy oprocentowania środków pożyczanych i lokowanych w Banku Zrzeszającym,
 - 5) oprocentowanie środków pożyczanych z Banku Zrzeszającego jest to oprocentowanie kredytu dla Banku Spółdzielczego w Wąsewie na utrzymanie bieżącej płynności w Banku Zrzeszającym, natomiast dla oprocentowania lokat składanych w Banku Zrzeszającym jest to średnia stawka oprocentowania oferowana dla lokat terminowych na okresy do 1 miesiąca włącznie – stawki aktualne na dzień oceny.
4. Wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka płynności podlega zmniejszeniom lub zwiększeniom zgodnie z poniższymi zasadami:
 - zmniejszeniu o 10% - jeżeli, w wyniku ostatniej inspekcji UKNF jakość zarządzania ryzykiem płynności została oceniona jako „dobre”,
 - zwiększeniu o 5% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem płynności oceny „budzące zastrzeżenia”,
 - zwiększeniu o 10% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF za jakość zarządzania ryzykiem płynności oceny „niedostateczne”,zwiększenie stosuje się do czasu realizacji wszystkich zaleceń UKNF w zakresie zarządzania ryzykiem płynności.

Rozdział 16 - Ryzyko wyniku finansowego

§ 50

1. Bank, w ocenie istotności ryzyka wyniku finansowego dla potrzeb wyznaczania wewnętrznego wymogu kapitałowego, dokonuje analizy wielkości planowanego wyniku finansowego na dany rok według planu finansowego zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą, a wielkością zrealizowaną na datę analizy.
2. **Jeżeli różnica** pomiędzy wartością planowaną wyniku finansowego brutto na dany rok, a zrealizowaną na datę dokonywania oceny kapitału wewnętrznego wartością wyniku finansowego brutto, powiększoną o wartość wyniku planowanego do zrealizowania na okres pozostający do zakończenia roku **jest dodatnia i większa niż 5% planowanego wyniku finansowego brutto na dany rok, to Bank uznaje, że ryzyko wyniku finansowego jest istotne i wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy z tego tytułu.**
3. Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka wyniku finansowego stanowi wartość dodatniej różnicy pomiędzy wartością planowanego wyniku finansowego brutto na dany rok, a zrealizowaną na datę analizy wielkością wyniku finansowego brutto, powiększoną o wielkość wyniku planowanego do zrealizowania na okres pozostający do zakończenia roku..
4. Wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka wyniku finansowego podlega zmniejszeniom lub zwiększeniom zgodnie z poniższymi zasadami:
 - 1) zmniejszeniu o 10%, jeżeli w wyniku ostatniej inspekcji UKNF za zarządzanie bankiem nadano ocenę „1”,
 - 2) zwiększeniu o 5% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF oceny „3” za zarządzanie bankiem,
 - 3) zwiększeniu o 10% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF oceny „4” za zarządzanie bankiem,
 - 4) zwiększeniu o 20% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF oceny „5” za zarządzanie bankiem,zwiększenie stosuje się do czasu realizacji wszystkich zaleceń UKNF w zakresie zarządzania bankiem.

Rozdział 17- Ryzyko kapitałowe

§ 51

Bank w ocenie istotności ryzyka kapitałowego dokonuje analizy:

- 1) struktury posiadanych funduszy w celu ustalenia stopnia koncentracji funduszu udziałowego,
- 2) koncentracji pakietów „dużych” udziałów,
- 3) wielkości posiadanych funduszy własnych w relacji do minimalnych wymogów wynikających z ustawy Prawo bankowe.

A. Ryzyko koncentracji funduszu udziałowego

§ 52

1. Oceny istotności ryzyka koncentracji funduszu udziałowego, Bank dokonuje poprzez ustalenie skali udziału funduszu udziałowego w sumie kapitałów i funduszy podstawowych oraz uzupełniających posiadanych na datę analizy.
2. Bank uznaje, że ryzyko koncentracji funduszu udziałowego jest istotne i wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie tego ryzyka, jeżeli poziom wskaźnika udziału stanowi powyżej **30 %**.
3. Wewnętrzny wymóg kapitałowy dla ryzyka koncentracji funduszu udziałowego oblicza się od nadwyżki stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznym poziomem funduszu udziałowego a kwotą stanowiącą równowartość **30 %** sumy funduszy podstawowych i uzupełniających, **przy zastosowaniu wagi 8 %**.

B. Ryzyko koncentracji „dużych” pakietów udziałów

§ 53

1. Oceny istotności ryzyka koncentracji „dużych” pakietów udziałów Bank dokonuje poprzez ustalenie skali udziału sumy „dużych” pakietów udziałów w funduszu udziałowym posiadanym na datę analizy.
2. **Za „duży” pakiet udziałów** Bank uznaje kwotę sumy udziałów posiadanych przez jednego Członka Banku na poziomie, co najmniej **5 %** funduszu udziałowego.
3. Bank uznaje ryzyko za istotne i wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie tego ryzyka, jeżeli w Banku występują „duże” pakiety udziałów i jeżeli suma „dużych” pakietów udziałów jest większa niż **30 %** funduszu udziałowego.
4. Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji „dużego” pakietu udziałów, Bank oblicza jako różnicę pomiędzy wartością „dużego” pakietu udziałów, a wartością **5 %** funduszu udziałowego, **przy zastosowaniu wagi 8 %**.
5. **Wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu „dużych” pakietów udziałów stanowi sumę wszystkich wewnętrznych wymogów kapitałowych wyznaczonych dla każdego „dużego” pakietu udziałów odrębnie zgodnie z ust. 4.**

C. Końcowy dodatkowy wymóg na ryzyko kapitałowe

§ 54

1. **Wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka kapitałowego stanowi większa z wartości wymogu:**
 - 1) **na koncentrację funduszu udziałowego wyznaczonego zgodnie z punktem A,**
 - 2) **na koncentrację „dużych” pakietów udziałów wyznaczonego zgodnie z punktem B.**

2. Wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka kapitałowego podlega zmniejszeniom lub zwiększeniom, zgodnie z poniższymi zasadami:

- zmniejszeniu, o 10%, jeżeli w wyniku ostatniej inspekcji UKNF za zarządzanie bankiem nadano ocenę „1”,
- zwiększeniu o 5% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF oceny „3” za zarządzanie bankiem,
- zwiększeniu o 10% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF oceny „4” za zarządzanie bankiem,
- zwiększeniu o 20% - w przypadku uzyskania w wyniku inspekcji UKNF oceny „5” za zarządzanie bankiem,

Zwiększenie stosuje się do czasu realizacji wszystkich zaleceń UKNF w zakresie zarządzania bankiem.

Rozdział 18 - Ryzyko cyklu gospodarczego

§ 55

1. Ocenę istotności ryzyka cyklu gospodarczego Bank przeprowadza według następującej metodologii:
 - 1) Bank dokonuje zestawienia wskaźnika ryzyka kredytowego, liczonego jako udział procentowy kredytów zagrożonych w obliżu kredytowym, wyliczonych na koniec ostatnich 5 lat kalendarzowych poprzedzających datę analizy,
 - 2) z zestawienia, o którym mowa w pkt. 1 można wyłączyć portfel kredytowy banku przyłączonego w tym okresie,
 - 3) do dalszych analiz Bank przyjmuje wartość maksymalną ze wskaźników określonych w pkt. 1.
2. Jeżeli poziom maksymalnego wskaźnika, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, przewyższa wskaźnik 8%, Bank ustala wewnętrzny wymóg kapitałowy.
3. Wewnętrzny wymóg kapitałowy dla ryzyka cyklu gospodarczego Bank oblicza od kwoty obliża kredytowego na datę analizy, przemnożonego przez różnicę pomiędzy maksymalnym poziomem wskaźnika ryzyka kredytowego a wskaźnikiem 8%, przy zastosowaniu wagi 8%.
5. Jeżeli obliczony zgodnie z ust. 3 wewnętrzny wymóg kapitałowy jest większy niż 2% funduszy własnych, Bank tworzy wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka w wysokości wyznaczonej zgodnie z ust. 3, przy czym uznaje ryzyko cyklu gospodarczego za ryzyko istotne w swojej działalności, jeżeli jednocześnie wskaźnik ryzyka kredytowego obliczony na datę analizy jest wyższy niż **4%**, i tym samym wdraża procedurę zarządzania ryzykiem cyklu gospodarczego.

Rozdział 19 - Ryzyko strategiczne

§ 56

1. Przy badaniu istotności ryzyka strategicznego, Bank przeprowadza ocenę skali i specyfiki prowadzonej działalności bankowej w okresie poprzednich 12 miesięcy i planowanych

w tym zakresie zmian na okres następných 12 miesięcy, poprzez udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania:

- 1) czy Bank prowadzi i zamierza prowadzić tylko tradycyjną działalność bankową?
- 2) czy Bank nie angażował się lub nie zamierza angażować się w instrumenty finansowe o podwyższonym ryzyku (instrumenty pochodne, derywaty kredytowe, akcje, jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych etc.) w skali powyżej 5% sumy bilansowej?
- 3) czy Bank planuje trwałe funkcjonowanie w strukturze Zrzeszenia banków spółdzielczych?
2. Jeżeli na którekolwiek z powyższych pytań Bank udzielił odpowiedzi negatywnej „NIE”, uznaje się, że ryzyko strategiczne jest ryzykiem istotnym w warunkach jego funkcjonowania.
3. Wewnętrzny wymóg kapitałowy obliczany jest jako różnica (tylko o ile jest dodatnia) pomiędzy równowartością kwoty 5 mln EURO (jako minimalnego progu kapitałowego dla samodzielnego banku) przeliczoną według kursu średniego NBP obowiązującego na datę analizy a kwotą faktycznie posiadanych, na dzień analizy, funduszy własnych.
6. Jeżeli obliczony zgodnie z ust. 3 wewnętrzny wymóg kapitałowy jest większy niż 2% funduszy własnych, Bank tworzy wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka w wysokości wyznaczonej zgodnie z ust. 3 oraz uznaje ryzyko strategiczne za ryzyko istotne w swojej działalności i tym samym wdraża procedurę zarządzania ryzykiem strategicznym.

Rozdział 20- Ryzyko utraty reputacji

§ 57

1. Przy badaniu istotności ryzyka utraty reputacji Bank przeprowadza analizę zdarzeń przeszłych z okresu 12 miesięcy poprzedzających datę analizy, związanych z Bankiem oraz sektorem bankowym, poprzez udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania:
 - 1) czy występowały przypadki negatywnej kampanii medialnej (prasa, radio, telewizja, internet)?
 - 2) czy w Banku występował istotny wzrost skarg i zażaleń klientów na jakość świadczonych usług?
 - 3) czy działalność innego banku (szczególnie spółdzielczego) mogła wpłynąć negatywnie na postrzeganie Banku na lokalnym rynku usług bankowych?
 - 4) czy w Banku wystąpiły zdarzenia, mogące wpłynąć na negatywne postrzeganie jego wizerunku przez klientów?
 - 5) czy w skali całego systemu bankowego obserwowany jest spadek zaufania do banków wyrażający się głównie w postaci spadku bazy depozytowej?
2. Jeżeli na którekolwiek z powyższych pytań Bank udzielił odpowiedzi pozytywnej („TAK”), należy zbadać skalę odpływu środków depozytowych w analizowanym okresie, w którym, w ocenie Banku, wystąpiły negatywne zjawiska.
3. Bank oblicza wysokość wewnętrznego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka utraty reputacji:

- 1) w przypadku zdarzeń zaistniałych w przeszłości, jeżeli odpływ depozytów przewyższał 10% bazy depozytowej (sumy depozytów a`vista i terminowych wszystkich klientów), zgodnie z ust. 4 pkt. 1;
 - 2) w przypadku istotnych zdarzeń bieżących, których negatywne skutki jeszcze nie zostały ustalone, zgodnie z ust. 4 pkt. 2.
4. Wewnętrzny wymóg kapitałowy dla ryzyka utraty reputacji Bank oblicza:
- 1) w przypadku zdarzeń zaistniałych w przeszłości, jako różnicę pomiędzy wysokością odpływu bazy depozytowej a wartością stanowiącą 10% bazy depozytowej, przemnożonej przez wskaźnik marży odsetkowej obliczonej na datę analizy,
 - 2) w przypadku istotnych zdarzeń bieżących jako wartość 2% funduszy własnych, do chwili ustalenia rzeczywistych skutków tych zdarzeń.
5. Bank tworzy wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie tego ryzyka w wysokości wyznaczonej zgodnie z powyższymi zasadami:
- 1) jeżeli obliczony zgodnie z ust. 4 pkt. 1 wewnętrzny wymóg kapitałowy jest większy niż 2% funduszy własnych;
 - 2) w wysokości obliczonej zgodnie z ust. 4 pkt. 2.
- oraz uznaje ryzyko utraty reputacji za ryzyko istotne w swojej działalności i tym samym wdraża procedurę zarządzania ryzykiem utraty reputacji.

Rozdział 21 - Ryzyko transferowe

§ 58

1. Przy badaniu istotności ryzyka transferowego Bank ocenia skalę transferów zagranicznych przeprowadzanych w Banku (transferów własnych i klientów).
2. Z analizy skali transferów zagranicznych wyłącza się przelewy zagraniczne zrealizowane (otrzymane jak i wysłane) z (do) państw członkowskich Unii Europejskiej.
3. Uznaje się, iż skala działalności dewizowej w zakresie transferów zagranicznych Banku jest znikoma, gdy suma przelewów zagranicznych (otrzymanych i wysłanych) w miesiącu na datę analizy była niższa lub równa 10% sumy wszystkich przelewów dokonanych w Banku w ujęciu kwotowym.
4. Bank oblicza wysokość wewnętrznego wymogu kapitałowego na ryzyko transferowe w wysokości 8% nadwyżki ponad limit 10%.
7. Jeżeli obliczony zgodnie z ust. 4 wewnętrzny wymóg kapitałowy jest większy niż 2% funduszy własnych, Bank tworzy wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka w wysokości wyznaczonej zgodnie z ust. 4 oraz uznaje ryzyko transferowe za ryzyko istotne w swojej działalności i tym samym wdraża procedurę zarządzania ryzykiem transferowym.

Rozdział 22 - Ryzyko rezydualne

§ 59

1. Bank bada istotność ryzyka rezydualnego, jeżeli stosuje metodę wszechstronną do redukcji ryzyka kredytowego.

2. Przy badaniu istotności ryzyka rezydualnego, Bank ocenia typy przyjętych zabezpieczeń prawnych.
3. O ile Bank stosuje tylko standardowe (typowe) formy zabezpieczeń (poręczenie według prawa cywilnego lub według prawa wekslowego oraz przystąpienie do długu, zastaw rejestrowy, przewłaszczenie rzeczy ruchomych, blokada środków pieniężnych, kaucja, cesja wierzytelności, hipoteka na nieruchomościach, gwarancja, ubezpieczenie kredytu), Bank uznaje, że ryzyko rezydualne nie ma charakteru istotnego i nie wyznacza dodatkowego wymogu kapitałowego z tego tytułu.
4. Ryzyko form zabezpieczeń wymienionych w ust. 3 jest uwzględnione przy wyznaczaniu wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka koncentracji zabezpieczeń.
5. O ile w Banku stosowane są „pozostałe zabezpieczenia”, wyszczególnione przy ocenie ryzyka koncentracji przyjętych form zabezpieczenia, Bank dokonuje szczegółowej analizy tych form zabezpieczeń prawnych o ile przekraczają one poziom 5% całości zabezpieczeń prawnych przyjętych w Banku.
6. W przypadku, gdy w pozycji „pozostałe zabezpieczenia” występują w szczególności kredytowe instrumenty pochodne, to Bank wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy na to ryzyko w wysokości 8% nadwyżki ponad limit 5% całości zabezpieczeń prawnych przyjętych w Banku.
7. Jeżeli obliczony zgodnie z ust. 6 wewnętrzny wymóg kapitałowy jest większy niż 2% funduszy własnych, Bank tworzy wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie tego ryzyka w wysokości wyznaczonej zgodnie z ust. 6 oraz uznaje ryzyko rezydualne za ryzyko istotne w swojej działalności i tym samym wdraża procedurę zarządzania ryzykiem rezydualnym.

Rozdział 23 - Ryzyko modeli

§ 60

1. Przy badaniu istotności ryzyka modeli Bank przeprowadza analizę, poprzez udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania:
 - 1) czy Bank stosuje do oceny zdolności kredytowej klientów jako zasadniczy element decyzyjny metody scoringowe?
 - 2) czy w ocenie Banku systemy informatyczne dotyczące oceny (analiz) poszczególnych ryzyk bankowych nie są wystarczające na aktualnym poziomie rozwoju skali działalności bankowej?
 - 3) czy w Banku systemy informatyczne dotyczące oceny (analiz) poszczególnych ryzyk bankowych wymagają bezwzględnej zgody, wynikającej z praw autorskich, dostawcy / twórcy oprogramowania na dokonanie w nim zmian?
 - 4) czy do wyceny aktywów Bank wykorzystuje zaawansowane modele ich wyceny?
 - 5) czy instrumenty finansowe wykorzystywane przez Bank wymagają zastosowania zaawansowanych modeli ich wyceny?
2. Jeżeli na którekolwiek z powyższych pytań Bank udzielił odpowiedzi pozytywnej, to Bank szacuje poziom ryzyka modeli jako ilość odpowiedzi „TAK” przemnożonej przez wskaźnik 1% funduszy własnych na datę analizy.

3. Wewnętrzny wymóg kapitałowy tworzony jest w wysokości obliczonej w ust. 2; oraz jeżeli jego wartość przekracza 2% funduszy własnych, Bank uznaje ryzyko modeli za ryzyko istotne w swojej działalności i tym samym wdraża procedurę zarządzania ryzykiem modeli.”

Rozdział 24 - Limity wymogów kapitałowych

§ 61

1. Bank zobowiązany jest do takiego kształtowania pozycji bilansowych i pozabilansowych, aby sumaryczny wewnętrzny wymóg kapitałowy nie przekraczał na koniec okresu sprawozdawczego **59,50%** funduszy własnych.
2. Ustala się następujące limity w zakresie wymogów kapitałowych:
 - a. ryzyko kredytowe - 45 % funduszy własnych,
 - b. przekroczenie limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań - 1% funduszy własnych,
 - c. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej - 1,5 % funduszy własnych,
 - d. ryzyko płynności - 1 % funduszy własnych,
 - e. ryzyko wyniku finansowego - 1 % funduszy własnych
 - f. przekroczenie progu koncentracji kapitałowej - 1 % funduszy własnych,
 - g. ryzyko operacyjne - 8 % funduszy własnych,
 - h. na pokrycie dodatkowych ryzyk - 1 % funduszy własnych.

Podstawą wyliczenia limitów w danym miesiącu są fundusze własne Banku obliczone na koniec okresu sprawozdawczego.

§ 62

W celu ustalenia sumarycznego wymogu kapitałowego, Bank dokonuje zestawienia wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych ryzyk dotyczących zarówno minimalnego wymogu kapitałowego jak i wewnętrznego wymogu kapitałowego, według poniższej tabeli:

Rodzaj ryzyka	Wymagany według Banku łączny kapitał na zabezpieczenie ryzyka	Alokacja kapitału według wymagań dla minimalnych wymogów kapitałowych	Alokacja kapitału według wymagań dla dodatkowych wymogów kapitałowych
Ryzyko kredytowe			X
Ryzyko operacyjne			X
Łączny minimalny wymóg kapitałowych			X
Dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko kredytowe		X	
Dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne		X	
Dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko koncentracji zaangażowań, z tego: koncentracji dużych zaangażowań		X	

Rodzaj ryzyka	Wymagany według Banku łączny kapitał na zabezpieczenie ryzyka	Alokacja kapitału według wymagań dla minimalnych wymogów kapitałowych	Alokacja kapitału według wymagań dla dodatkowych wymogów kapitałowych
koncentracji w sektor gospodarki		X	
koncentracji przyjętych form zabezpieczenia		X	
koncentracji zaangażowań w jednorodny instrument finansowy		X	
Dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej, z tego:		X	
przeszacowania		X	
bazowe		X	
opcji klienta		X	
krzywej dochodowości		X	
Dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko płynności		X	
Dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko wyniku finansowego		X	
Dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko kapitałowe, z tego:		X	
koncentracji funduszu udziałowego		X	
koncentracji „dużych” udziałów		X	
Łączna wartość dodatkowych (wewnętrznych) wymogów kapitałowych			
Sumaryczny wewnętrzny wymóg kapitałowy			
Współczynnik wypłacalności (%)			
Wewnętrzny współczynnik wypłacalności (%)		X	

§ 63

Bank zobowiązany jest do utrzymania:

- 1) Sumy funduszy własnych (uznany kapitał), wyliczony zgodnie z Rozporządzeniem UE, na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - Sumy wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszeń innych norm określonych w istawie Prawo Bankowe – wyliczonych według zapisów Rozporządzenia UE,
 - Oszacowana przez Bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny) – wyliczony według niniejszej Procedury.
- 2) Współczynnik wypłacalności na poziomie co najmniej 15%.

Rozdział 25 - Postanowienia końcowe

§ 64

1. Stanowisko do spraw ryzyka dokonuje identyfikacji ryzyk istotnych i przedstawia analizę Zarządowi Banku i Radzie Banku.
2. Stanowisko do spraw ryzyka dokonuje weryfikacji listy ryzyk istotnych **nie rzadziej niż raz w roku**.
3. W przypadku zidentyfikowania nowego ryzyka istotnego Stanowisko do spraw ryzyka przedstawia Zarządowi Banku i Radzie Banku uzasadnienie istotności i przygotowuje procedurę zarządzania tym ryzykiem.

Załączniki:

1. Arkusz do wyliczenia wewnętrznego wymogu kapitałowego w BS Wąsewo.
2. Opis metod stosowanych do oceny istotności ryzyka występującego w Banku Spółdzielczym w Wąsewie przy ustalaniu wewnętrznego wymogu kapitałowego.
3. Zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych w procesie szacowania kapitału wewnętrznego w Banku Spółdzielczym w Wąsewie.